

Visio Onderwijs VSO

Schoolgids 2025-2026

Cluster 1

Voortgezet
speciaal onderwijs
en ambulante
onderwijskundige
begeleiding voor
leerlingen met een
visuele beperking

**Meedoen
mogelijk
maken**

Visio

Voorwoord

Schoolgids VSO

Welkom bij de schoolgids van Visio Onderwijs. We hebben voor al onze scholen en ambulante onderwijskundige begeleiding één schoolgids voor het VO en één schoolgids voor het VSO. U leest nu de schoolgids voor het Voortgezet Speciaal Onderwijs.

Navigatie door de schoolgids

Vanuit de inhoudsopgave navigeert u naar elk gewenste paragraaf.

Via de knoppen in de koptekst kunt u gemakkelijk terug naar de inhoudsopgaven of rechtstreeks naar een ander hoofdstuk gaan.

Met de pijlen onderaan de pagina's bladert u rustig door de schoolgids.

Neem alvast een kijkje op onze scholen met de volgende video's:

[Visio Onderwijs Amsterdam](#)

[Visio Onderwijs Breda](#)

[Visio Onderwijs Grave](#)

[Visio Onderwijs Haren](#)

[Visio Onderwijs Rotterdam](#)

[Ambulante onderwijskundige begeleiding](#)

Een fijn schooljaar gewenst namens Visio Onderwijs

Inhoud

Voorwoord	2
1 Visio Onderwijs	5
1.1. Inleiding	5
1.2. Aob of VSO	5
1.3. Doelgroepen	6
1.4. Afdelingen	6
1.5. Aanmelding	8
1.6. Zorg in onderwijs	10
1.7. Leerlingvervoer	10
1.8. Aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering	10
1.9. Ouderbijdrage	10
2 Onderwijsproces	12
2.1. Basisvaardigheden	12
2.2. Lesaanbod	15
2.3. Ontwikkeling en begeleiding	24
2.4. Pedagogisch en didactisch	27
2.5. Onderwijstijd	30
2.6. Praktijkvorming en stage	35
2.7. Schoolafsluiting	38
2.8. Samenwerking	40
3 Schoolklimaat	44
3.1. Veiligheid	44
3.2. Schoolklimaat	47
3.3. Uitslagen onderzoek schoolklimaat en veiligheid	49
4 Onderwijsresultaten	56
4.1. Opbrengstgericht werken	56
4.2. Leerresultaten	58
4.3. Sociale en maatschappelijke competenties	64
4.4. Uitstroomresultaten	67
5 Kwaliteitszorg	70
5.1. Visie, ambities en doelen	70
5.2. Kwaliteitscultuur	74
5.3. Evaluatie, verantwoording en dialoog	77
Belangrijke adressen	80
Verantwoording schoolgids	81

Visio Onderwijs

1 Visio Onderwijs

1.1. Inleiding

Koninklijke Visio stimuleert iedere leerling met een visuele beperking in zijn ontwikkeling tot zelfbewuste wereldburger, met een passend perspectief op de toekomst. In deze schoolgids vertellen we hoe ons onderwijs in het voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en onze begeleiding in het voortgezet en vervolgonderwijs (aob) eruit ziet. We richten ons hier op de leeftijdsgroep van 12 jaar en ouder. Voor ons onderwijs en begeleiding aan leerlingen in de basisschoolleeftijd verwijzen we naar de schoolgids voor het SO. Waar we in deze schoolgids spreken over “ouders” bedoelen we de wettelijk vertegenwoordigers.

1.2. Aob of VSO

Als slechtziende of blinde jongere naar een school in de buurt gaan? Dat kan met ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) in het regulier of speciaal onderwijs. De aob van Visio ondersteunt leerlingen met een visuele beperking en hun docenten. Afhankelijk van de ondersteuningsbehoefte komt de ambulant begeleider bij de leerling op school (VO, VSO, MBO, HBO, WO) voor advies rond aanpassing van lesmateriaal, inrichting van de lesomgeving, en inzet van hulpmiddelen. Daarnaast houdt de begeleider ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van

de leerling in de gaten. Een visuele beperking heeft daar vaak invloed op. Ook helpt de aob-er de leerlingen de kritische succesfactoren voor participatie in de maatschappij te beheersen. Zie hoofdstuk 2.3 voor meer taken van de aob.

Wanneer een leerling met een visuele beperking meer ondersteuning bij zijn leerproces nodig heeft dan de aob kan bieden, is een cluster 1 school van Visio een optie. Er is een Visioschool met een afdeling voor voorgezet speciaal onderwijs (VSO) in Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam. Een combinatie tussen plaatsing op een Visioschool en een andere school met aob is ook mogelijk. We spreken dan van hybride onderwijs.

Jaarlijks doet de Commissie van Onderzoek een herindicatie met doelgroepbepaling en checkt of de leerling nog steeds het beste op zijn plek zit op een VSO-school, reguliere school of hybride vorm.

1.3. Doelgroepen

In Nederland kunnen leerlingen worden ingedeeld in zeven doelgroepen volgens het **Landelijk Doelgroepenmodel PO**. Een leerling krijgt voor de volgende thema's een inschaling 1-7: IQ; Ontwikkelingsniveau; Leerstandaard; Ondersteuningsbehoefte; Uitstroombestemming. Voor elk thema kan de inschaling verschillen. Het samengestelde profiel van deze inschalingen dient als basis om een toekomstige uitstroombestemming voor de leerling te voorspellen. Samen met de ouders stelt de school deze doelgroepbepaling vast. Dit bepaalt via welke algemene leerroute de leerling onderwijs zal ontvangen.

Koppeling leerroute VSO aan uitstroombestemming

Algemene leerroute	Schoolsoort	Verwachte uitstroombestemming
1	VSO-emb	Belevingsgerichte dagbesteding
2	VSO-emb	Activiteitgerichte dagbesteding
3	VSO-mb	Arbeidsmatige dagbesteding of beschut werk
4	VSO-mb/pro	Beschut werk of arbeid
5	(VSO) pro/vmbo-bb	Arbeid of mbo-entree/2
6	(VSO) vmbo-kb/gl/tl	Mbo-2/3/4
7	(VSO) havo/vwo	Mbo-3/4 of hbo, wo

1.4. Afdelingen

Verschillende doelgroepen hebben verschillen onderwijsbehoeften. Op de Visioscholen zetten we leerlingen van vergelijkbare doelgroepen bij elkaar in de klas. Om landelijk per doelgroep goed af te kunnen stemmen kiezen we voor de volgende benaming van afdelingen binnen de scholen:

- **Aob:** doelgroep 1-7 met een visuele beperking, die niet naar een Visioschool gaan en regulier of speciaal (basis)onderwijs volgen;
- **VSO-emb:** doelgroep 1-2 met een ernstige meervoudige (visuele en verstandelijke) beperking;
- **VSO-mb:** doelgroep 3-4 met een meervoudige (visuele en verstandelijke) beperking;
- **VSO:** doelgroep 4-7 met een visuele beperking.

Alle leerlingen kunnen daarnaast bijvoorbeeld motorische en/of psychiatrische problematiek hebben.

Leerlingaantal VSO per 1 februari 2025 (officiële teldatum)

Visio onderwijs - school	VSOemb/mb	VSO arbeid	VO vmbo	VO havo	VO vwo	Totaal
VSO Visio Amsterdam	13	6	23	10	-	52
VSO Visio Breda	34	-	-	-	-	34
VSO Visio Grave	10	18	23	10	-	61
VSO Visio Haren	24	7	-	-	-	31
VSO Visio Rotterdam	11	4	28	16	-	59

Leerlingaantal aob V(S)O per 1 mei 2025

Visio onderwijs - aob	VSOemb/mb	VSO arbeid	VO vmbo	VO havo	VO vwo	Totaal
Aob Noord	32	16	63	27	14	152
Aob Midden	67	12	37	42	32	190
Aob Zuid	106	24	123	73	54	380

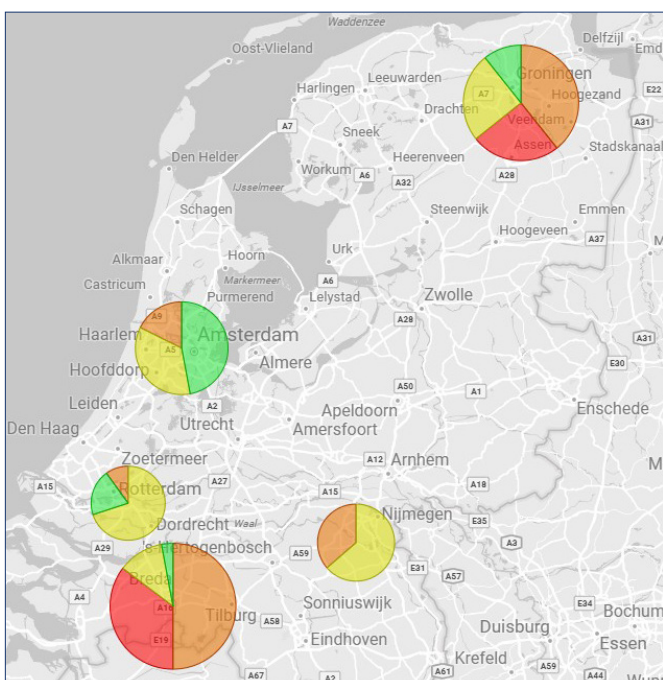
Van de V(S)O-leerlingen met een visuele beperkingen, die bij Visio Onderwijs zijn ingeschreven, gaat 20% naar een Visioschool en gaat 80% naar een andere school met aob vanuit Visio.

Leerlingaantal aob mbo/hbo/wo per 1 mei 2025

Visio onderwijs - aob	mbo	hbo	wo	Totaal
Aob Noord	34	12	5	51
Aob Midden	49	34	18	101
Aob Zuid	122	74	37	233

Hier is een overzicht van de verdeling van de doelgroep VSO-dagbesteding/arbeid over de Visioscholen. Op dit moment hebben we nog geen plaatjes met de leerroutes van het VSO-vervolgonderwijs.

Leerroute: ● 1 ● 2 ● 3 ● 4

1.5. Aanmelding

Afdelingen

Kinderen met een visuele beperking hebben recht op ambulante onderwijskundige begeleiding vanuit cluster 1 op hun school of kunnen worden toegelaten tot het speciaal onderwijs van cluster 1. Aanmelding start met een telefoontje naar het cliëntservicebureau van Visio: **088 585 85 85** of met een mailtje naar één van de onderwijslocaties:

AFDELING	MAILADRES
Aob Noord	AobHaren@visio.org
Aob Midden	AobMidden@visio.org
Aob Zuid	AobZuid@visio.org
VSO Amsterdam	OnderwijsAmsterdam@visio.org
VSO Breda	OnderwijsBreda@visio.org
VSO Grave	OnderwijsGrave@visio.org
VSO Haren	OnderwijsHaren@visio.org
VSO Rotterdam	OnderwijsRotterdam@visio.org

Toelatingscriteria

Visio Onderwijs verzorgt onderwijs en ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) voor leerlingen met een visuele beperking. Dit geldt ook voor leerlingen die naast hun visuele beperking een verstandelijke beperking en/of andere ondersteuningsbehoeften hebben.

Na aanmelding onderzoekt een multidisciplinair team de hulpvragen van het kind of de jongere, zowel op het gebied van zorg als onderwijs. Er vinden oogheelkundige, gedragskundige en didactische onderzoeken plaats. Op basis van deze onderzoeksgegevens beoordeelt de Commissie van Onderzoek of een leerling in aanmerking komt voor onderwijs vanuit Visio. Dit gebeurt aan de hand van de geldende landelijke toelatingscriteria:

Gezichtsscherpte en gezichtsvelden:

- Gezichtsscherpte vanaf :S 0.3
- Gezichtsscherpte nabij :S 0.25
- Gezichtsveld < 30°
- Hemianopsie
- CVI

Komt in aanmerking voor toelating tot onderwijs of toelating tot aob van cluster 1

Gezichtsscherpte:

- Visus 0.3 - 0.5
- Visus > 0.5

Komt mogelijk in aanmerking voor toelating tot onderwijs of toelating tot aob van cluster 1 alser sprake is van:

- Oculomotorische problemen
- Problemen met kleurenzien
- Gezichtsveld beperkingen
- Lichtovergevoeligheid
- Nachtblindheid
- Progressieve oogaandoening

Op basis van de visuele gegevens, de ervaren onderwijsbelemmeringen en de compensatiemogelijkheden van de leerling besluit de Commissie van Onderzoek (CVO) of een indicatie cluster 1 wordt toegekend. De leerling wordt toegelaten tot het onderwijs van cluster 1 of de aob.

Aan de indicatie wordt een termijn gekoppeld, zoals wordt voorgeschreven in de wet op de expertisecentra.

Toelating

Wanneer een leerling voldoet aan de toelatingscriteria, weegt de Commissie van Onderzoek (CVO) de ondersteuningsbehoefte van de leerlingen. Naast een visuele beperking kan er sprake zijn van andere beperkingen of hulpvragen. De CVO beoordeelt of de benodigde expertise bij Visio Onderwijs aanwezig is en ook of plaatsing op een Visioschool of ambulante onderwijskundige begeleiding op een andere school het meest passend is voor de leerling.

Bij de beoordeling door de Commissie van Onderzoek voor toegang tot passend onderwijs bij Visio Onderwijs, geldt het volgende:

Leerlingen met een enkelvoudige beperking

Leerlingen die voldoen aan de toelatingscriteria én daarnaast speciale onderwijszorg nodig hebben vanwege onderstaande hulpvragen, kunnen worden toegelaten tot Visio Onderwijs of ambulante onderwijskundige begeleiding:

1. Omgang met de visuele beperking

- a. Problemen met het gebruik of toepassen van visuele hulpmiddelen
- b. Problemen met ruimtelijke oriëntatie
- c. Problemen met de acceptatie van de visuele beperking

2. Taak- en werkhouding / zelfstandigheid

- a. Moeite met klassikale instructies
- b. Veel individuele ondersteuning nodig bij het plannen en uitvoeren van taken
- c. Moeite met samenwerken aan een taak
- d. Vertraagd werktempo
- e. Motivatieproblemen

3. Sociaal-emotioneel functioneren

- a. Moeite met aansluiting bij leeftijdsgenoten
- b. Pestverleden
- c. Sociale angst of moeite met maatschappelijke participatie
- d. Faalangst
- e. Gedragsproblemen
- f. Onvoldoende zelfinzicht
- g. Laag zelfbeeld

Leerlingen met een meervoudige beperking*

Leerlingen met een visuele én verstandelijke beperking worden beschouwd als leerlingen met een meervoudige beperking (mb). Zij komen in aanmerking voor onderwijs of begeleiding bij Visio Onderwijs, mits zij voldoen aan de geldende toelatingscriteria.

Leerlingen met een ernstige meervoudige beperking*

Bij deze leerlingen is naast een visuele en verstandelijke beperking ook sprake van andere beperkingen, zoals bijvoorbeeld een motorische beperking, ASS, progressieve ziektebeelden, epilepsie, spraak-/taalproblemen of slechthorendheid. Ook deze leerlingen komen in aanmerking voor onderwijs bij Visio, mits aan de toelatingscriteria is voldaan.

Leerlingen met zeer ernstige gedragsproblemen en/of zonder ontwikkelingsmogelijkheden op kerndoelen onderwijs

Wanneer sprake is van zeer ernstige gedragsproblemen of als aantoonbaar is dat een kind of jongere geen ontwikkelingsmogelijkheden heeft op de kerndoelen van het onderwijs, kan geen toelating plaatsvinden.

*) Bij een intensieve ondersteuningsbehoefte op het gebied van algemene dagelijkse levensverrichtingen of individuele begeleiding, kan als voorwaarde voor toelating worden verzocht om aanvullende zorgbegeleiding te faciliteren.

1.6. Zorg in onderwijs

Bij aanmelding inventariseren we samen met de ouders de zorgbehoeften van het kind. Indien verzorging of individuele begeleiding tijdens schooluren noodzakelijk is, beoordeelt de school of deze zorg te organiseren is. Op onze scholen in Breda en Haren zijn standaard zorgmedewerkers van Visio Wonen & Dagbesteding aanwezig om de zorg te leveren. De financiering van een begeleider of zorgmedewerker kan via verschillende routes plaatsvinden: de gemeente kan een tijdelijke indicatie vanuit de Jeugdwet en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) kan een permanente indicatie via de Wet Langdurige Zorg (WLZ) afgeven. Via de Jeugdwet of WLZ ontvangt Visio een vergoeding voor de zorgkosten in Zorg in Natura (ZiN). De scholen in Breda en Haren doen mee met het experiment voor collectieve financiering voor Zorg in Onderwijstijd (ZiO) van de overheid, waarbij zorgkosten na wetswijziging niet meer per kind maar per school aangevraagd kunnen worden. Het gaat hier om een pilot voor cluster 1 en 2. Via deze link is er meer informatie over de [WLZ](#) en [jeugdwet](#) te lezen.

1.7. Leerlingvervoer

De gemeente waar de leerling staat ingeschreven is verantwoordelijk voor het leerlingvervoer. Vanuit Visio stimuleren we de leerlingen via onze OV-training om met het openbaar vervoer te komen. Als dit voor de leerling niet haalbaar is, kan de gemeente taxivervoer organiseren. Ouders vragen jaarlijks leerlingvervoer aan bij de gemeente waar de leerling is ingeschreven en onderhouden het contact met de vervoerder rondom het ophalen en thuisbrengen. Sommige gemeentes geven voor meerdere jaren een beschikking af. De school geeft op verzoek van ouders een vervoersadvies om aan de aanvraag toe te voegen.

1.8. Aansprakelijkheids- en ongevallenverzekering

Voor de leerlingen van de scholen is een ongevallenverzekering afgesloten. Ook tijdens evenementen in schoolverband zoals bij een schoolkamp of stage is de verzekering van toepassing. Bagage is bij schoolactiviteiten niet via de school verzekerd. Schade aan kleding of brillen evenmin. Ook diefstal van goederen valt niet onder de verzekering van school. We verzoeken ouders voor hun kind een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten. Wanneer het kind schade veroorzaakt, aan spullen van een ander of van de school, dan zal ouders gevraagd worden deze schade te betalen. Daarom is het belangrijk dat de leerling hiervoor verzekerd is.

1.9. Ouderbijdrage

Visio Onderwijs vraagt geen algemene vrijwillige ouderbijdrage. Bijzondere activiteiten en feesten betalen we uit ons eigen budget. Alleen voor schoolreisjes, schoolkampen en buitenlandse reizen vragen wij ouders om een vrijwillige ouderbijdrage, omdat deze activiteiten veel kosten met zich meebrengen. De hoogte van de vrijwillige bijdrage hangt af van de duur van de activiteit:

- € 25 voor een eendaagse schoolreis
- € 50 voor één overnachting
- € 75 voor twee overnachtingen
- € 100 voor drie overnachtingen
- €300 voor buitenlandse reis

Ouders ontvangen informatie over de kosten en betaling van de schoolreis of het -kamp. Wanneer betalen een probleem is, kunnen ouders contact opnemen met de schoolleiding, omdat leerlingen ook zonder financiële bijdrage mee mogen doen aan alle schoolactiviteiten.

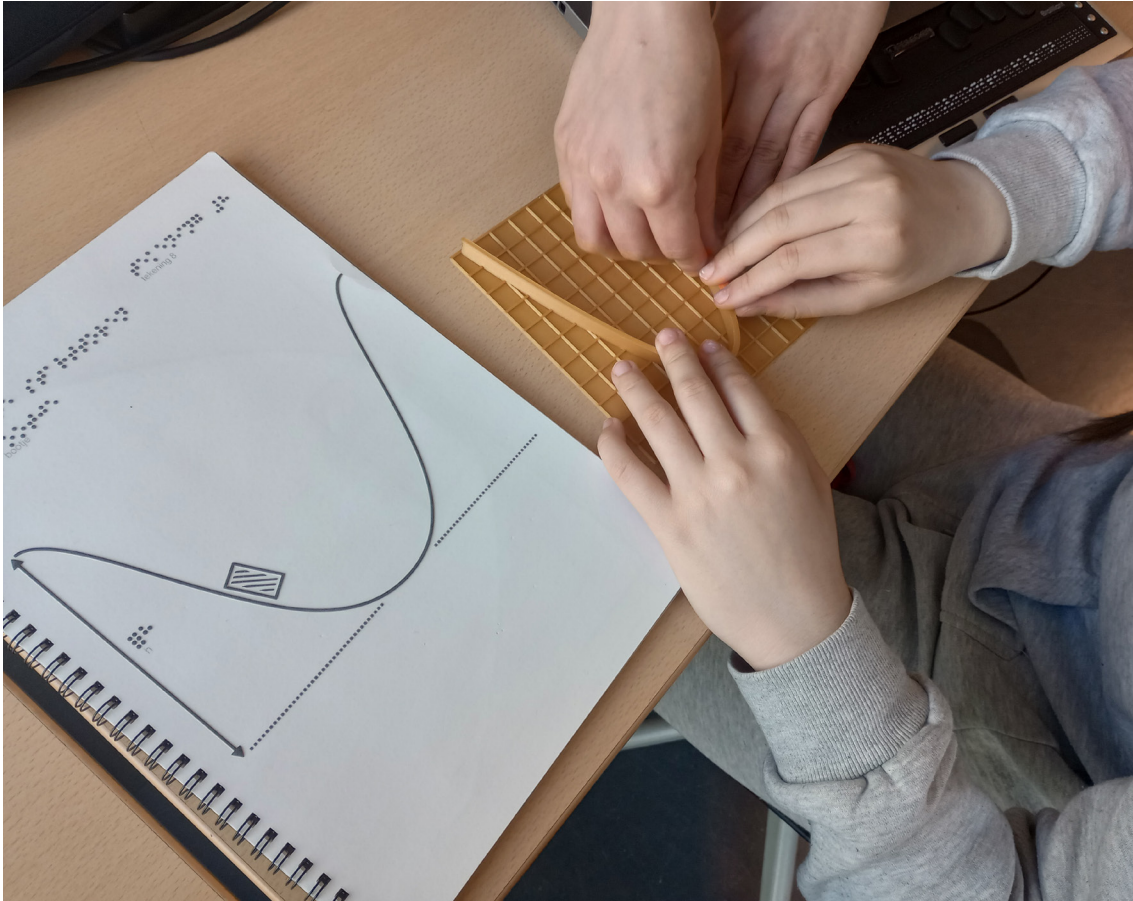

Onderwijsproces

2 Onderwijsproces

2.1. Basisvaardigheden

We leggen een sterke nadruk op de ontwikkeling van basisvaardigheden bij onze leerlingen. In onze vakwerkplannen en onderwijsplannen maken wij nadrukkelijk de verbinding tussen de leerdoelen bij Nederlands en wiskunde en de leerdoelen van de andere vakken, zodat deze basisvaardigheden een betekenisvolle plek hebben bij alle vakken.

Nederlandse taal

Bij het VSO omvat de basisvaardigheid Nederlands de competenties: mondelinge taal, zwartschrift of braille lezen en schrijven, begrippenlijst en taalverzorging. Bij het VSO-mb ligt de focus op mondelinge taal en het lezen van zwartschrift, braille of pictogrammen. Voor het VSO-emb is "sociaal en taal" de basisvaardigheid, waarbij de communicatieve redzaamheid in de maatschappij centraal staat.

De scholen zorgen voor een rijke taal- en leesomgeving en stimuleren de taalontwikkeling van de leerling in alle leergebieden. Bij leerlingen met een visuele beperking bestaat het risico dat hun kennis van de wereld beperkter is, omdat ze concepten niet altijd volledig begrijpen door gebrek aan zintuiglijke ervaring. Voor deze leerlingen is het van belang dat ze extra veel ervaringen opdoen met dichtbij-woorden om daarna verderweg-woorden te kunnen leren via verbale omschrijvingen.

Rekenen en wiskunde

Bij het VSO bestaat de basisvaardigheid rekenen en wiskunde uit de competenties: getallen, verhoudingen, meten en meetkunde, en verbanden.

Bij het VSO-mb richten we ons op getallen en bewerkingen en meten en meetkunde.

Dit is voor de VSO-mb uitgewerkt in de VIVIS leerlijn 'Rekenen – begrippen, tellen, bewerkingen' en in VIVIS-leerlijn 'Rekenen – ruimte, meten, tijd, geld'. Door de visuele beperking kan een leerling veel moeite hebben met de taken rond ruimtelijk inzicht. Door de leerlijn rekenen op te knippen, bestaat de mogelijkheid rekenen op twee niveaus (leerroutes) te volgen.

Voor SO-emb was rekenen en wiskunde geïntegreerd in het schoolvak taal. Wanneer de functionele kerndoelen wettelijk zijn vastgesteld, maken we voor rekenen en wiskunde toch een VIVIS-leerlijn voor leerroute 1. Zo kunnen we gericht aan deze kerndoelen werken.

Burgerschap

Burgerschap is ook een basisvaardigheid. Deze bestaat uit drie competenties, die in verschillende schoolvakken verwerkt zijn:

- **Sociale competenties**, zoals zelfstandigheid, zelfredzaamheid, welbevinden, samenwerken en het aangaan van relaties met anderen (zowel met leeftijdsgenoten als volwassenen).
- **Democratische competenties**, zoals democratisch handelen, maatschappelijk verantwoord gedrag, omgaan met conflicten en omgaan met verschillen.
- **KSF-competenties**: deze gaan over het mee kunnen én mee willen doen aan de maatschappij met een visuele beperking, en over zelfbeleving als burger met een visuele beperking.

Binnen het cluster 1-onderwijs staan de **kritische succesfactoren** (KSF) centraal. Dit zijn vijf factoren die de maatschappelijke participatie van mensen met een visuele beperking bevorderen:

1. Inzicht in je eigen visuele beperking en vaardigheden om hiermee om te gaan.
2. Inzicht in je eigen talenten en het uitbouwen daarvan.
3. Kunnen communiceren over je visuele beperking en je talenten.
4. Kunnen beïnvloeden van de interactie tussen jezelf en je omgeving.
5. Een netwerk hebben binnen de gemeenschap van zowel visueel als niet-visueel beperkte mensen.

Digitale geletterdheid

Binnen alle afdelingen van de Visio-scholen is digitale geletterdheid een basisvaardigheid.

Leerlingen met een visuele beperking hebben veel baat bij digitale hulpmiddelen. Het is essentieel om deze ICT-hulpmiddelen technisch, veilig en verantwoord te leren gebruiken ter voorbereiding op het vervolgonderwijs, de arbeidsmarkt of dagbesteding en de samenleving.

Praktische redzaamheid

Bij de afdelingen VSO-mb en VSO-emb is praktische redzaamheid een kernvak. Voor leerlingen met visuele, verstandelijke en vaak motorische beperkingen zijn algemene dagelijkse levensverrichtingen cruciaal voor hun zelfstandigheid en zelfredzaamheid, maar niet vanzelfsprekend.

Kerndoelen

Kerndoelen zijn de wettelijke streefdoelen voor alle leerlingen in het VSO-mb/arbeid en de onderbouw van het voortgezet (speciaal) onderwijs in Nederland. Ze zijn globaal geformuleerd en bepalen niet tot welk eindniveau een leerling aan de kerndoelen moet werken, maar geven wel een verplichte richting aan de onderwijshoud.

Voor het VSO zijn de kerndoelen uitgesplitst naar de uitstroomprofielen: vervolgonderwijs, arbeid en dagbesteding. Voor de VSO-mb-afdelingen hebben wij leerlijnen ontwikkeld die aansluiten bij de kerndoelen voor arbeid en dagbesteding.

Eindtermen

Voor leerlingen in de bovenbouw van het VO en VSO (uitstroomprofiel vervolgonderwijs) gelden wettelijke eindtermen. Deze eindtermen zijn concreter dan de kerndoelen en vormen de basis voor de examenprogramma's. Ze beschrijven wat leerlingen aan het einde van hun schoolloopbaan minimaal moeten kennen en kunnen. In ons onderwijs richten we ons op het behalen van deze eindtermen, uiteraard afgestemd op de ondersteuningsbehoeften en mogelijkheden van elke leerling.

Referentieniveaus

De referentieniveaus zijn wettelijk vastgestelde beschrijvingen van de benodigde taal- en rekenvaardigheden van leerlingen op de verschillende overgangsmomenten van het onderwijs. Onze VIVIS leerlijnen voor taal en rekenen voldoen uiteraard aan deze referentieniveaus.

Referentieniveaus voor het VSO

Aan het eind van:	Referentieniveau
VSO-emb en VSO-mb	Geen
(VSO) arbeid (praktijkonderwijs)	1F (inspanningsverplichting)
(VSO) vmbo basis/kader, mbo 2, mbo 3	2F
(VSO) vmbo gemengd/theoretisch	2S
(VSO) mbo 4, havo	3F
(VSO) vwo	3F rekenen; 4F taal

2.2. Lesaanbod

Visio biedt een doelgericht, samenhangend, herkenbaar en over de leerjaren heen evenwichtig verdeeld lesaanbod. Dit is op de scholen terug te vinden in vakwerkplannen voor VSO-vervolgonderwijs en in onderwijsplannen voor VSO-dagbesteding/arbeid. Daarnaast is er een doorlopende lijn van het SO-mb naar het VSO-mb.

Leerlijnen

Tussen 2021 en 2024 hebben Bartiméus en Visio samen vernieuwde VIVIS leerlijnen voor zowel het hele SO als het VSO-mb ontwikkeld, passend bij de kerndoelen en eindniveaus. Voor alle zeven leerroutes in het SO en voor leerroute 1-5 in het VSO zijn verplichte lesdoelen vastgesteld, die gelden voor elk van de acht schooljaren. Dit zorgt ervoor dat het voor een leerling niet uitmaakt naar welke cluster 1-school in Nederland hij gaat; overal kan de leerling rekenen op een vergelijkbaar basisaanbod. Ook sluit het lesaanbod in het SO hierdoor naadloos aan op het VSO. De VIVIS leerlijnen zijn in te zien via de [website EduVIP.nl](https://www.eduvip.nl).

Voor het vmbo en havo zijn de leerlijnen burgerschap, KSF en seksuele vorming gemaakt. Deze afdelingen gebruiken verder de eindtermen voor het regulier vmbo en havo. De vakdocenten maken landelijk vakwerkplannen om het lesaanbod landelijk af te stemmen en te optimaliseren.

Eindniveau VSO

Leerroute	1	2	3	4	5	6	7
Ontwikkelingsleeftijd	1;7 jaar	5;2 jaar	8;6 jaar	12;1 jaar	15;5 jaar	19 jaar	22;5 jaar
Didactisch functioneringsniveau	n.v.t.	n.v.t.	E4	M5-E6	1F/2F	2F	3F/4F
Leerstandaard op VIVIS leerlijn	16	32	48	64	80	n.v.t.	n.v.t.

EduMaps

De VIVIS leerlijnen VSO-mb zijn opgenomen in het programma EduMaps, dat leerkrachten inzicht geeft in de lesdoelen die voor hun leerlingen in het komende schooljaar gepland staan. Dit garandeert een doorlopende lijn door het SO-mb en VSO-mb. Het is aan de leerkrachten om bij deze lesdoelen passende en uitdagende onderwijsactiviteiten te vinden. Naast de verplichte lesdoelen uit de leerlijnen hebben scholen en leerkrachten ook de ruimte om extra lesdoelen toe te voegen, afgestemd op de behoeften van de leerlingen en de speerpunten van de school.

Somtoday

SomToday is het leerlingvolgsysteem dat leerkrachten, leerlingen en ouders gebruiken. In deze omgeving beheren we roosters, cijfers en de begeleiding van leerlingen.

Profielen

De leerlingen kunnen zich in de bovenbouw van het VSO specialiseren in bepaalde profielen. In het vmbo is dit vanaf het 3e en op de havo vanaf het 4e leerjaar. In het VSO-mb mogen leerlingen in hun specialisatiefase vanaf het 4e leerjaar juist één profiel laten vallen

VSO-mb en VSO-arbeid	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Dienstverlening	V	V	V	V	V
Groen	V	V	V	V	V
Horeca	V	V	V	V	V
Techniek	V	V	V	V	V
Cultuur en Maatschappij		V			
Vmbo-bb/kb	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Dienstverlening en producten	V		V		V
Vmbo-gl/tl	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Economie	V		V		V
Landbouw (Groen)			V		V
Techniek	V				V
Zorg en welzijn	V		V		V
Havo	Amsterdam		Grave		Rotterdam
Cultuur en maatschappij	V		V		V
Economie en maatschappij	V		V		V
Natuur en gezondheid					V
Natuur en techniek	V				V

Leerlingen kunnen (online) vakken op andere Visioscholen volgen om zo toch meerdere vakken te kunnen volgen, ook als die buiten het gekozen profiel liggen.

Schoolvakken VSO-dagbesteding/arbeid

In het VSO-dagbesteding/arbeid bieden we de volgende leergebieden aan op al onze Visio-scholen. Deze komen overeen met de VIVIS leerlijnen, die voor VSO-dagbesteding/arbeid gemaakt zijn. De meeste scholen kiezen er daarom voor om de schoolvakken dezelfde namen te geven. Via deze schoolvakken werken de leerlingen automatisch aan alle wettelijke kerndoelen en eindniveaus.

Leerlijnen VIVIS VSO-mb	Leerroute (LR)
Nederlands	
NL - Braille lezen	LR 2-5
NL - Nederlandse taal en cultuur	LR 1-5
NL - Pictolezen	LR 2-3
NL - Technisch lezen	LR 1-5
Rekenen en wiskunde	
Rekenen - begrippen, tellen, bewerkingen	LR 1-5
Rekenen - ruimte, meten, tijd, geld	LR 1-5
Werken	
Dienstverlening	LR 1-5
Groen	LR 1-5
Horeca	LR 1-5
Techniek	LR 1-5
Voorbereiding op werk	LR 1-5
Wonen	
Boodschappen	LR 1-5
Huishouden	LR 1-5
Zelfzorg	LR 1-5
RIS	LR 1-5
Vrije tijd	
Kunstzinnig - beeldende vorming	LR 1-5
Kunstzinnig - drama	LR 1-5
Muziek	LR 1-5
Sport en Spel - gym	LR 1-5
Sport en Spel - vrijetijdsbesteding	LR 1-5
Samenleven	
Mens & Maatschappij	LR 1-5
Mens & Natuur	LR 1-5
Oriëntatie & Mobiliteit	LR 1-5
Sociaal & Taal	LR 1-5
Domeinoverstijgend	
Digitale geletterdheid	LR 1-5
Kritische succesfactoren KSF	LR 1-5

Schoolvakken VSO-vmbo/havo

In het VSO bieden we de volgende leergebieden aan op onze scholen in Amsterdam, Grave en Rotterdam. Elke school maakt een eigen keuze in schoolvakken, die onder deze leergebieden vallen.

Algemeen vormende vakken (AVO) – onderbouw vmbo/havo

Leergebieden Onderbouw vmbo/havo	Schoolvakken Amsterdam	Schoolvakken Grave	Schoolvakken Rotterdam
Bewegen en sport	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs
Engels	Engels	Engels	Engels
Kunst en cultuur	Muziek Techniek/ Handvaardigheid Podium-Plus	Muziek Techniek + Handvaardig- heid (lj 1) Techniek (lj 2) Kunstvak beeldend (havo 3) Kunstvak muziek (havo 3) Podium-Plus	Muziek Techniek
Mens en maatschappij	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Omgangskunde Podium plus	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Podium-Plus	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Omgangskunde
Mens en natuur	NaSk Biologie Verzorging	NaSk Biologie Zorg & Welzijn/D&P	NaSk Natuurkunde (havo) Scheikunde (havo) Biologie Verzorging
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Rekenen en wiskunde	Rekenen Wiskunde	Rekenen Wiskunde	Rekenen Wiskunde
Moderne taal ■ 1 bij vmbo-kb/gl/tl ■ 2 bij havo	Duits Frans	Duits Spaans	Duits Frans
	ICT	ICT	Spaans
	LOB/leren leren KWT (keuzewerktijd)	LOB/leren leren KWT (keuzewerktijd)	ICT Studie-uur

Algemeen vormende vakken (AVO) – bovenbouw vmbo/havo

Leergebieden Bovenbouw vmbo/havo	Schoolvakken Amsterdam	Schoolvakken Grave	Schoolvakken Rotterdam
Engels	Engels	Engels	Engels
Kunstvakken inclusief ckv	Muziek Handvaardigheid	Podium Plus	Muziek
Lichamelijke opvoeding	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs	Bewegingsonderwijs
Maatschappijleer	Maatschappijleer Maatschappijkunde MAW (havo)	Maatschappijleer MAW (havo) Levensbeschouwing	Maatschappijleer Maatschappijkunde MAW (havo) Bedrijfseconomie
Nederlands	Nederlands	Nederlands	Nederlands
Loopbaanoriëntatie en -begeleiding	LOB	LOB Mentorles	LOB
Rekenen	(voor wie geen wiskunde volgt)	(voor wie geen wiskunde volgt)	(voor wie geen wiskunde volgt)

Naast deze algemeen vormende vakken in de bovenbouw, hebben leerlingen verplichte profielvakken, keuzeprofielvakken en keuzevakken. Hieronder geven we de profielvakken per opleiding.

Profielvakken bovenbouw vmbo-bb/kb

Profiel dienstverlening en producten	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Dienstverlening en producten	V	V	V
<i>Profielkeuzevakken (2 kiezen)</i>			
Biologie	V	V	V
Economie	V	V	V
Natuur en scheikunde 1	V		V
Wiskunde	V	V	V
<i>Keuzevakken (3 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw vmbo-gl/tl

Profiel economie	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Economie	V	V	V
<i>Profielkeuzevak (1 kiezen):</i>			
Wiskunde	V	V	V
Frans	V		V
Duits	V	V	V
<i>Keuzevakken (2 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel groen (landbouw)	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Wiskunde	V	V	V
<i>Profielkeuzevak (1 kiezen)</i>			
Biologie*	V	V	V
Natuur- en scheikunde*	V		V
<i>Keuzevakken (2 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel techniek	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvakken:</i>			
Wiskunde	V		V
Natuur- en scheikunde	V		V
<i>Keuzevakken (2 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel zorg en welzijn	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Biologie	V	V	V
<i>Profielkeuzevak (1 kiezen):</i>			
Wiskunde	V	V	V
Maatschappijkunde	V		V
Geschiedenis	V	V	V
Aardrijkskunde	V	V	V
<i>Keuzevakken (2 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw havo

Profiel cultuur en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Geschiedenis	V	V	V
Wiskunde of rekenen	V	V	V
Spaans	V	V	V
of Duits	V	V	V
of Frans	V		V
<i>Profielkeuzevak cultuur (1 kiezen):</i>			
Kunstvak	V	V	V
Filosofie	V	V	V
Duits	V	V	V
Frans	V		V
Spaans		V	V
<i>Profielkeuzevak maatschappij (1 kiezen):</i>			
Economie	V	V	V
Aardrijkskunde	V	V	V
Maatschappijwetenschappen	V	V	V
<i>Keuzevak (1 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel economie en maatschappij	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Wiskunde A of B	V	V	V
Economie	V	V	V
Geschiedenis	V	V	V
<i>Profielkeuzevak (1 kiezen):</i>			
Aardrijkskunde	V	V	V
Bedrijfseconomie		V	V
Maatschappijwetenschappen	V	V	V
Duits	V	V	V
Frans	V		V
Spaans		V	V
<i>Keuzevak (1 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V
Profiel natuur en gezondheid	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Wiskunde A of B			V
Biologie			V
Scheikunde			V
<i>Profielkeuzevak (1 kiezen):</i>			
Aardrijkskunde			V
Natuurkunde			V
<i>Keuzevak (1 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V

Profielvakken bovenbouw havo *vervolg*

Profiel natuur en techniek	Amsterdam	Grave	Rotterdam
<i>Profielvak:</i>			
Wiskunde B			V
Natuurkunde			V
Scheikunde			V
<i>Profielkeuzevak (1 kiezen):</i>			
Informatica			V
Biologie			V
<i>Keuzevak (1 kiezen):</i>			
In overleg met de school	V	V	V

Lesmethodes

Binnen cluster 1 gebruiken we zoveel mogelijk dezelfde lesmethodes, waardoor het eenvoudiger wordt om lesmethodes efficiënt en effectief aan te passen of uit te breiden voor onze doelgroep. We gebruiken waar mogelijk reguliere lesmethodes, wat de overgang tussen speciaal en regulier onderwijs vergemakkelijkt. Bij de VSO-mb wordt voornamelijk thematisch gewerkt en zijn lesmethodes bronnenboeken. De ambulante onderwijsbegeleiding (aob) gebruikt de door de reguliere school gekozen lesmethodes. [Dedicon](#) past de reguliere methodes aan naar toegankelijke vormen, zoals braille, A3-boeken, digitale bestanden, of spraakondersteuning. Leerlingen kunnen thuis lid worden van www.passendlezen.nl voor het lezen en luisteren van aangepaste boekenvormen. Tot 18 jaar is dit gratis.

Wanneer een reguliere methode niet geschikt is voor onze doelgroep, ontwikkelt Visio eigen methodes of hulpmiddelen daarbij. Een paar voorbeelden van eigen methodes of aanpassingen zijn:

- **Bewegingsonderwijs:** Elke school heeft een veilige gymzaal met heldere kleuren, goede verlichting, en duidelijke oriëntatiepunten. Sommige scholen beschikken over een zwembad. Een vakleerkracht zorgt voor aanpassingen van reguliere gym- en wateractiviteiten.
- **Braille:** We bieden een uitgebreid braillecursus aan, ondersteund door tactiele leermaterialen.
- **Digitale geletterdheid:** In onze "OnderwijsLabs" experimenteren leerlingen en leerkrachten met toekomstige technologieën zoals AI en robotica, vr-brillen en 3d-printers. "iExpress myself" is een ICT-screeningsinstrument voor leerlingen met een visuele en meervoudige beperking.
- **Exacte vakken en de praktijkvakken:** De "Kit meten & bewegen" bevat lades met hulpmiddelen voor wiskunde, tekenen, meten, techniek, horeca en practica bij natuurkunde en scheikunde.
- **Kunst en cultuur:** Elke Visioschool heeft een cultuureducatieplan. Muziek speelt een centrale rol. Podium-plus is op sommige scholen een uitgewerkt cultureel aanbod. Een vakleerkracht zorgt voor aanpassingen van reguliere muziekactiviteiten. Tekenend is voor blinde leerlingen vaak minder relevant, maar met "Teken mee" is dit wel mogelijk voor wie dit wil leren. Deze tekenmethode gebruikt rijmpjes en sonificatie (met geluid aangeven hoe een getekende lijn loopt) om blinde leerlingen visueel en tactiel herkenbare tekeningen te laten maken op tekenborden.

- **Oriëntatie & Mobiliteit:** We bieden trainingen aan om onze leerlingen te helpen begrijpen waar ze zijn en hoe ze naar gewenste locaties kunnen navigeren, met vaste opstellingen en herkenningspunten in de klassen. Stoklopen en verkeerslessen horen hier ook bij.
- **Praktijkvakken:** Voor het VSO-mb hebben we een eigen programma "Praktijkplein" ontwikkeld. Hiermee maken we modulekaarten waarin stapsgewijs een vaardigheid wordt aangeleerd. Met foto's en beschrijvingen volgen leerlingen en leerkrachten een vaste volgorde van handelingen. Het programma genereert ook certificaten voor het RapPortfolio.
- **Taal:** Met de "Liedjeskist" hebben we muziek en Totale Communicatie geïntegreerd voor leerlingen met EMB. Ook zijn we voor deze doelgroep tastbare concrete verwijzers ontwikkeld.
- **Tast:** met het instrument "Tactiel profiel" brengen we de tactiele vaardigheden van blinde kinderen in kaart en met de methodes "Tast toe" en "FanTASTisch" kan er systematisch aan de tast gewerkt worden.
- **Visuele waarneming:** We bieden kijktraining om de visuele mogelijkheden van leerlingen te optimaliseren.
- **Wereldoriëntatie:** Methodes "Ik & Rik", "An & Jan" en "Waar ben ik" helpen leerlingen de relatie tussen 2D-tekeningen en 3D-objecten te begrijpen, wat de basis is bij het vak topografie. Op EduVip stelt Visio een digitale versie van de "Grote lijn atlas" beschikbaar voor vergrootte en eenvoudige weergave op een beeldscherm of voor een tastbare print op zwelpapier.
- **Wiskunde:** De "Wiskundekoffer" bevat tactiele hulpmiddelen om het begrip van wiskundige concepten te ondersteunen. Met de app "SenseMath" worden grafieken hoorbaar (sonificatie).
- **Zelfzorg:** voor seksuele voorlichting hebben we tastbare materialen verzameld, zodat ook blinde leerlingen deze lessen kunnen volgen.
- **Zintuiglijke ontwikkeling:** De methode "Belevingsreis" biedt leerlingen met EMB zintuiglijke ervaringen aan, ondersteund door thematische muziek.

Deze lijst is zeker niet uitputtend. Visio en Bartiméus houden samen op de website [EduVip.nl](https://www.eduvip.nl)

tips voor toegankelijke lesmethodes en hulpmiddelen per schoolvak bij.

Helpdesks onderwijs

Visio biedt andere scholen ondersteuning via een helpdesk. Door het invullen van een vragenlijst kan contact worden gelegd voor hulp bij onder andere het gebruik van hulpmiddelen, het vormgeven van lessen, deelname aan practica en vragen over grafieken, tekeningen, schoolboeken, aangepaste leermiddelen, sport, techniek en koken. Hiermee brengt Visio het onderwijs en de dienstverlening dichterbij de leerling en docent.

Er zijn helpdesks beschikbaar voor aardrijkskunde, beeldende vorming, bewegen en sport, biologie, consumptief, ICT-onderwijs, muziek, natuurkunde, scheikunde, techniek en wiskunde.

Helpdesks Onderwijs (visio.org). Een helpdesk Examens is in oprichting.

Excursies

Alle Visio scholen organiseren excursies voor hun leerlingen. Dit is een goede manier voor leerlingen om praktijkervaring op te doen. Ze werken hiermee onder andere aan conceptvorming, woordenschat, sociale vaardigheden, culturele kennis en het reizen met OV. Ook kunnen ze onder begeleiding van onze leerkrachten ervaringen opdoen, die voor onze doelgroep niet vanzelfsprekend zijn. Excursies zijn onderdeel van het lesaanbod en daarom verplicht voor leerlingen om te volgen, tenzij er in overleg met ouders door de commissie leerlingenzorg anders besloten wordt.

Gebruik van muziek- en videofragmenten

Binnen het onderwijs gebruiken we muziek- en videofragmenten uitsluitend ter ondersteuning van de les, in lijn met de wettelijke onderwijskundige doelen. Dit valt onder het educatieve gebruik zoals toegestaan binnen de onderwijsexceptie van de Auteurswet.

2.3. Ontwikkeling en begeleiding

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

Binnen zes weken na plaatsing beschikt elke leerling over een voorlopig ontwikkelingsperspectief, opgesteld in EduMaps of Somtoday. Dit document beschrijft per leerling de verwachte uitstroombestemming, de belemmerende en bevorderende factoren en het handelingsdeel vanuit de ondersteuningsbehoefte.

Ook bepaalt het OPP de algemene leerroute en eventuele afwijkingen daarvan per schoolvak plus mogelijke aanpassingen in de onderwijstijd. Ouders hebben instemmingsrecht op het handelingsdeel van het OPP en jaarlijks vindt er een evaluatie plaats van de voortgang en doelen. Wanneer een leerling meerderjarig (18) en handelingsbekwaam is, ligt dit recht bij de leerling. Tevens geldt dat iedere leerling – op een voor hem passende manier – actief betrokken wordt bij de totstandkoming en evaluatie van het ontwikkelingsperspectief en hierbij hoorrecht heeft.

Didactisch functioneringsniveau

In de onderbouw van het VSO (pro/vmbo/havo) volgen we het didactisch functioneringsniveau van onze leerlingen met Cito-toetsen. Hiermee brengen we in kaart of leerlingen, zowel individueel als in groepsverband, op koers liggen in hun ontwikkeling.

De Cito-toetsen voor vmbo/havo richten zich op Nederlands (leesvaardigheid en woordenschat), Engels (leesvaardigheid en woordenschat) en rekenen/wiskunde. De Cito Arbeid-toetsen meten rekenen/wiskunde, begrijpend lezen en taalverzorging. Zo sluiten de toetsen aan bij de basisvaardigheden.

Ontwikkelingsniveau

In het VSO-mb kunnen we bij de leerlingen de Cito-toets niet betrouwbaar afnemen. Wel willen we methodeonafhankelijk toetsen. Daarom brengt de leerkracht voor deze leerlingen het ontwikkelingsniveau in kaart door het Ontwikkelingsvolgmodel (OVM) in te vullen. We vergelijken de ontwikkelingsleeftijd per leergebied met de kalenderleeftijd. Voor leerlingen die ook binnen Visio of Bartiméus het SO-mb hebben gevolgd, ontstaat hiermee een profiel door alle schooljaren heen. Het OVM staat in het programma EduMaps.

Leerstandaard

De leerstandaard meten we voor de VSO-mb aan de hand van de behaalde lesdoelen uit de leerlijn. Omdat onze VIVIS leerlijnen in EduMaps duidelijk vertellen welke lesdoelen bij welke leerroute en welk schooljaar horen, kunnen we afvinken of de leerlingen deze doelen hebben gehaald. Jaarlijks bepalen we landelijk welke leerlijnen we – naast de basisvaardigheden – sowieso invullen voor alle leerlingen. Voor het VSO-pro/vmbo/havo staan de behaalde cijfers op de toetsen per schoolvak in Somtoday.

Leerlingdossier

ParnasSys is ons administratiesysteem en verzorgt de verplichte communicatie met de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) rond instroom, uitstroom en verzuim.

Dashboard Onderwijs

Alle gegevens vanuit ParnasSys, EduMaps en Cito komen samen in een datawarehouse. Visio heeft meerdere overzichtelijke dashboards gebouwd met grafieken en tabellen. Hierin is in één oogopslag te zien of de leerlingen, de groepen, de scholen en heel Visio onderwijs zich volgens verwachting ontwikkelen op de verschillende schoolvakken. Daarnaast levert Bartiméus twee keer per jaar zijn leeropbrengsten anoniem aan, zodat we in gezamenlijke dashboards kunnen benchmarken en analyseren welke schoolvakken binnen cluster 1 extra aandacht verdienen bij het lesaanbod.

Leerling- en Groepsbesprekingen

Elke school heeft een cyclisch rooster van leerling- en groepsbesprekingen. De leerling-besprekingen zijn vooral gericht op het welzijn en de groepsbesprekingen op de onderwijsresultaten.

VSO vmbo en havo kent aan het einde van het schooljaar een overgangsvergadering waar aan de hand van voortgang kennis, houding en vaardigheden besloten wordt of een leerling overgaat naar het volgende leerjaar, doorstroomt naar een ander niveau of doubleert.

RapPortfolio

Aan de hand van het RapPortfolio vertelt de leerling over zijn vorderingen, interesses en ambities. Op veel scholen voor VSO-dagbesteding is dit de inhoud van het RapPortfolio: Dit ben ik; Dit leer ik; Dit wil ik; Dit kan ik.

Een leerling voert een RapPortfoliogesprek met zijn mentor en neemt het RapPortfolio 2x per jaar mee naar huis.

De leerlingen in het VSO-vervolgonderwijs krijgen rapportcijfers. VSO Arbeid werkt met een portfolio.

CLZ

De Commissie Leerlingenzorg (CLZ) zorgt ervoor dat leerlingen de juiste ondersteuning krijgen op het gebied van leren, gedrag, emotionele ontwikkeling en gezondheid. De commissie geeft advies aan de schoolleiding en leerkrachten over hoe leerlingen het beste geholpen kunnen worden. De CLZ bestaat uit de schoolleider als voorzitter, een gedragswetenschapper en de coördinator. Soms sluiten ook een maatschappelijk werker of schoolarts aan, maar er kan ook voor een andere uitbreiding gekozen worden, zoals een coördinator van W&D of R&A. Elk jaar bespreekt de CLZ hoe het met de leerlingen gaat en geeft advies over eventuele veranderingen in het onderwijsaanbod. Met een handelingskalender zorgt de CLZ ervoor dat alle betrokkenen precies weten wat er per maand moet gebeuren rondom leerlingenzorg.

CVO

De Commissie van Onderzoek (CVO) kijkt of een leerling in aanmerking komt voor speciaal onderwijs of begeleiding vanuit cluster 1 onderwijs. Deze commissie stelt het ontwikkelings-

perspectief (OPP) van de leerling vast. De commissie kijkt elk jaar opnieuw of de leerling nog steeds op de juiste plek zit.

Bij een eerste aanmelding binnen Visio is de CVO landelijk georganiseerd onder de naam KJMD1 (Kind & Jeugd Multidisciplinair Overleg). Deze commissie bestaat uit een schoolleider en secretaris vanuit onderwijs (voorzitter en notulist), een gedragsdeskundige en oogarts vanuit Revalidatie & Advies, en een adviseur zorgbemiddeling en maatschappelijk deskundige vanuit Wonen & Dagbesteding. Voor leerlingen die al onderwijs volgen bij Visio is de CVO lokaal georganiseerd binnen de school.

Diagnostiek

Visio verzorgt voortgangsdagnostiek voor visueel en psychologisch functioneren. Daarnaast biedt de afdeling revalidatie & advies op aanvraag van de CLZ of ouders nog veel meer soorten van diagnostiek, die visueel gerelateerd zijn. Op de meeste scholen is het ook mogelijk om een logopedisch of sensomotorisch onderzoek af te nemen of een screening bij de schoolarts te houden. De CLZ overlegt altijd met ouders voordat een onderzoek wordt aangevraagd. Ook kan de CLZ ouders adviseren om bij een externe organisatie diagnostisch onderzoek af te laten nemen.

Behandeling

Als een behandeling onderwijs voorwaardelijk is, kan deze tijdens schooltijd plaatsvinden. De CLZ besluit hierover. Veel scholen van Visio hebben een logopedist, fysio-, speltherapeut, gedragswetenschapper en O&M-instructeur in dienst of gedetacheerd aanwezig. Behandeling vanuit Visio vraagt altijd een relatie met de visuele beperking. Het kan dus zo zijn dat een behandeling alleen bij een reguliere zorgaanbieder geboden wordt. Behandeling en diagnostiek kan uit de zorgverzekering of WLZ (bij indicatie op basis van de visuele beperking: ZG-vis) betaald worden.

Medisch handelen

Onderwijsmedewerkers mogen geen voorbehouden handelingen verrichten, zoals injecties en katheterisatie. Dit is voorbehouden aan medisch geschoold personeel. Wel mogen onderwijsmedewerkers risicovolle handelingen uitvoeren. Deze handelingen zijn in basis niet moeilijk, maar dienen zorgvuldig uitgevoerd te worden, zoals medicatie of sondevoeding geven.

Dit valt onder de taken van een onderwijsmedewerker, mits:

- er een opdracht van de arts is;
- de medewerker in het bezit is van een geldige bekwaamheid en zichzelf bekwaam acht om de handeling goed uit te voeren;
- de medewerker de aanwijzingen van de arts opvolgt;
- de medewerker de handeling volgens de Vilans protocollen uitvoert.

Ambulant onderwijskundige begeleiding (aob)

Visio Onderwijs biedt ambulante onderwijskundige begeleiding aan leerlingen met een visuele beperking in het regulier en speciaal (basis)onderwijs. De begeleiding is erop gericht dat deze leerlingen volwaardig kunnen deelnemen aan het onderwijs, ondanks hun visuele beperking. De AOB'er geeft advies over de impact van het visueel functioneren op leren en ontwikkeling, denkt mee over hulpmiddelen en lesmateriaal, en ondersteunt bij het vergroten van zelfstandigheid, zelfvertrouwen en sociale vaardigheden. Ook bij een overstap naar een andere school is de AOB'er actief betrokken.

Deze begeleiding is kosteloos; het valt onder de basistaken van Visio. Voortgezet onderwijs kan een ondersteuningsbudget in de vorm van een arrangement ontvangen via Visio.

Meer informatie is te vinden op [EduVIP](#).

2.4. Pedagogisch en didactisch

Veiligheid versus uitdaging

Pedagogisch-didactisch handelen vormt de basis waarop het leerproces van elke leerling steunt. We creëren een veilige en tegelijkertijd uitdagende leeromgeving. Veiligheid komt deels voort uit voorspelbaarheid en een toegankelijke omgeving. Uitdaging ontstaat door hoge verwachtingen te stellen en stimulerend lesmateriaal te gebruiken.

Schoolgebouw bij een visuele beperking

De schoolgebouwen van Visio zijn speciaal ingericht om tegemoet te komen aan de behoeften van leerlingen met een visuele beperking. Ze bevatten aanpassingen, zoals het gebruik van heldere kleuren en duidelijke contrasten, goede verlichting, oriëntatiepunten en zonwering. De lokalen zijn ruim en licht, terwijl de gangen breed, leeg en veilig zijn, wat de mobiliteit van leerlingen bevordert. Op externe scholen, waar ambulant onderwijskundige begeleiders (aob'ers) werkzaam zijn, zijn de faciliteiten doorgaans minder aangepast. Dit biedt de leerlingen wel de gelegenheid om in een realistische situatie te oefenen. Aob'ers adviseren schoolbesturen over noodzakelijke aanpassingen om aan de individuele behoeften van leerlingen te voldoen. Scholen kunnen deze aanpassingen financieren met specifieke middelen bedoeld voor leerlingen met een visuele beperking.

Werkplek bij een visuele beperking

Leerlingen, zowel op school als via aob, krijgen een werkplek die aangepast is om de leerstof ergonomisch en optimaal te kunnen verwerken. Dit omvat vaak speciale aanpassingen zoals schuine tafels, specifieke werkplekverlichting, en digitale hulpmiddelen voor vergroting, contrast, spraak, of braille. Ook de plaatsing van zitplaatsen en materialen in de klas worden zorgvuldig overwogen. Aangepaste lesboeken, beschikbaar gesteld door Dedicon, zijn toegankelijk voor alle leerlingen.

Klassenmanagement

De groepen zijn klein. Op elke klas staat een leerkracht en bij de VSO-mb en VSO-arbeid meestal ook een onderwijsassistent en/of leerkrachtondersteuner. In het VSO is bij enkele praktische vakken ondersteuning aanwezig. Bij een grote zorgvraag is er vaak ook een zorgmedewerker aanwezig. Een goede samenwerking zorgt ervoor dat het pedagogisch en didactisch handelen wordt vergroot, doordat collega's elkaar kunnen observeren, adviseren en aanvullen.

Didactiek bij een visuele beperking

Om leerlingen met een visuele beperking effectief bij de les te betrekken en inzicht te geven door middel van andere bronnen dan visuele materialen, hebben onze leerkrachten kennis van alternatieve didactische methoden en benaderingen. Visio biedt daarvoor scholing. Leerkrachten op Visioscholen passen deze kennis zelf toe, terwijl aob'ers externe schoolteams informeren en adviseren.

Pedagogiek bij een visuele beperking

Het onderwijs richt zich ook op de emotionele en sociale ontwikkeling van leerlingen met een visuele beperking. Door middel van kritische succesfactoren (KSF) ondersteunen leerkrachten en aob'ers leerlingen bij het ontwikkelen van competenties die essentieel zijn voor het begrijpen van en communiceren over hun beperkingen en talenten.

Bijkomende beperkingen en problematiek

Hoewel al onze leerlingen een visuele beperking hebben, spelen vaak ook andere factoren mee die van invloed zijn op het leren. Onze medewerkers zijn daarom ook deskundig in het begeleiden van leerlingen met verstandelijke, motorische, psychiatrische, auditieve of algemene sensorische beperkingen, of met niet-aangeboren hersenletsel. Daarnaast vragen bepaalde medische aandoeningen die tot een visuele beperking kunnen leiden—zoals de stofwisselingsziekte NCL, het syndroom van Usher, albinisme of hersentumoren—om specifieke kennis. Via de Visio Academie en de commissie leerlingenzorg blijven onze medewerkers goed geïnformeerd, en via Visio Kennis & Expertise delen zij actief hun ervaring en expertise.

Moeilijk verstaanbaar gedrag

In het onderwijs komen leerkrachten soms in aanraking met moeilijk verstaanbaar gedrag (MVG) van leerlingen. Hiermee bedoelen we gedragsproblemen waarvan de oorzaak en betekenis vaak lastig te achterhalen is. Bij handelingsverlegenheid van onderwijsmedewerkers in reactie op MVG, neemt de commissie leerlingenzorg (CLZ) de regie in het zoeken naar oorzaken en oplossingen. Op sommige scholen heeft de CLZ daar een team met aandachtsfunctionarissen voor aangesteld. Zij volgen, bijvoorbeeld de ABCD-methode, gericht op het positief beïnvloeden van het gedrag, in nauwe samenwerking met de ouders.

Anderstaligen

Voor blinde en slechtziende leerlingen met een migratieachtergrond is het aanleren van de Nederlandse taal en gewoonten een grote uitdaging. Het ontbreekt hen aan visuele voorbeelden. Hierdoor vereist hun onderwijs een aangepaste didactische aanpak, die verder gaat dan de standaard internationale schakelklassen (ISK). Veel van deze leerlingen starten hun onderwijs in Nederland aan een Visioschool (soms in symbiose met een ISK) tot ze een basisniveau Nederlands beheersen. Speciaal voor deze doelgroep is er op onze scholen een aandachtsfunctionaris aanwezig die individuele ondersteuning biedt in taal en cultuur en de leerkrachten voorziet van relevante informatie vanuit de landelijke Expertisegroep Anderstaligheid en Culturele Diversiteit. Ook onze ambulante onderwijskundige begeleiders (aob'ers) maken gebruik van deze informatie en adviseren andere scholen over het aanpassen van visuele NT2-taalmethoden naar meer tactiele vormen.

Expliciete Directe Instructie (EDI-model)

Op onze scholen werken we volgens het EDI-model (Expliciete Directe Instructie). Dit model zorgt ervoor dat lessen helder en effectief worden opgebouwd, zodat alle leerlingen actief en betrokken blijven. De les begint met het activeren en controleren van de voorkennis, waarna de leerkracht het lesdoel duidelijk maakt. Vervolgens geeft de leerkracht gestructureerde instructie, waarbij leerlingen het concept en de vaardigheid stap voor stap leren en inoefenen, eerst samen en vervolgens zelfstandig. Gedurende de les controleert de leerkracht regelmatig of leerlingen de stof begrijpen en geeft waar nodig aanvullende ondersteuning of extra uitdaging. Meer informatie over het EDI-model is te vinden in: Hollingsworth, J., & Ybarra, S. (2017). "Expliciete Directe Instructie 2.0". Pica Educatief.

Voorspelbaarheid in tijd en ruimte

Om elke leerling zicht op zijn eigen programma te geven, heeft iedereen toegang tot een vorm van agenda of verwijzersysteem. Dit varieert van verwijzer-liedjes tot een digitale agenda. Daartussen zitten concrete verwijzers, pictogrammen, praatknoppen en geschreven agenda's. We geven leerlingen duidelijkheid op de vijf vragen "wie", "wat", "waar", "wanneer" en "hoe"? Dit komt uit de methodiek "geef me de 5", dat voor kinderen met ASS (autisme) is ontwikkeld. Behalve voor onze leerlingen met ASS werkt dit ook goed bij leerlingen met een visuele of verstandelijke beperking, die vaak - om andere redenen - informatie graag gestructureerd aangeboden krijgen.

Telefoonbeleid

Alle lokalen zijn voor leerlingen telefoonvrij. Een school mag ervoor kiezen om dit buiten de klas wel toe te staan; bijvoorbeeld in een pauze of tijdens het wachten op de taxi. In de schoolkalender staat per school wat de regels zijn. Daarnaast zijn er uitzonderingen voor leerlingen die bijvoorbeeld voor hun visuele beperking tijdens de les met een app op de telefoon moeten leren werken.

2.5. Onderwijstijd

Schooltijden

Het schooljaar loopt van 1 augustus tot en met 31 juli. Onze scholen, die een regionale functie vervullen, houden rekening met verschillende factoren zoals reistijden, leerlingvervoer, buitenschoolse opvang en de aansluiting op het voortgezet speciaal onderwijs. Dit resulteert in verschillende schooltijden, die met de medezeggenschapsraad van de school zijn vastgesteld.

Schooltijden per vestiging VSO-dagbesteding/arbeid (emb/mb/pro)

Maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag:

	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Schooltijd	8.45-14.45 uur	9.15-15.30 uur	8.45-15.15 uur	8.45-15.15 uur	8.30-15.00 uur
Lessen	8.45-10.15	9.15-10.30	8.45-10.30	8.45-10.15	8.30-10.15
Pauze	10.15-10.30****	****	10.30-10.45	10.15-10.30**	10.15-10.30
Lessen	10.30-12.45	10.30-12.00	10.45-12.15	10.30-12.30	10.30-12.00
Pauze	12.45-13.15	12.00-12.30*	12.15-13.00	12.30-13.00**	12.00-12.45
Lessen	13.15-14.45	12.00-15.30	13.00-15.15	13.00-15.15	12.45-15.00

*) eten en naar buiten tijdens lestijd, **) OOG-groepen kwartier langer pauze, ***) op maandag eten en naar buiten tijdens lestijd, *****) elke leerling heeft dagelijks 30 minuten pauze op een individueel gekozen tijdstip.

Woensdag:

	Amsterdam	Breda	Grave	Haren	Rotterdam
Schooltijd	8.45-14.45 uur	9.00-12.30 uur	8.45-13.30 uur	School: 8.45-12.30 KC: 8.45-15.15	8.30-13.15 uur
Lessen	8.45-10.15	9.00-10.30	8.45-10.30	8.45-10.15	8.30-10.45
Pauze	10.15-10.30	*	10.30-10.45	10.15-10.30**	10.45-11.00
Lessen	10.30-12.45	10.30-12.30	10.45-13.30	10.30-12.30	11.00-13.15
Pauze	12.45-13.15			(KC: 12.30-13.30)	
Lessen	13.15-14.45			(KC: 13.30-15.15)	

*) elke leerling heeft dagelijks 30 minuten pauze op een individueel gekozen tijdstip, **) OOG-groepen kwartier langer pauze.

Schooltijden per vestiging VSO-vervolgonderwijs (pro/vmbo/havo)

Maandag, dinsdag, donderdag, vrijdag:

Amsterdam	Grave	Rotterdam
Schooltijd	Schooltijd	Schooltijd
8.45-14.45 uur	8.45-15.15 uur	8.30-15.00 uur
Les 1	Les 1	Les 1
8.45-9.30	8.45-9.00	8.30-8.45
Les 2	Les 2	Les 2
9.30-10.15	9.00-9.45	8.45-9.30
Pauze	Les 3	Les 3
10.15-10.30	9.45-10.30	9.30-10.15
Les 3	Pauze	Pauze
10.30-11.15	10.30-10.45	10.15-10.30
Les 4	Les 4	Les 4
11.15-12.00	10.45-11.30	10.30-11.15
Les 5	Les 5	Les 5
12.00-12.45	11.30-12.15	11.15-12.00
Pauze	Pauze	Pauze
12.45-13.15	12.15-13.00	12.00-12.45
Les 6	Les 6	Les 6
13.15-14.00	13.00-13.45	12.45-13.30
Les 7	Les 7	Les 7
14.00-14.45	13.45-14.30	13.30-14.15
	Les 8	Les 8
	14.30-15.15	14.15-15.00

Woensdag:

Amsterdam	Grave	Rotterdam
Schooltijd	Schooltijd	Schooltijd
8.45-14.45	8.45-13.30	8.30-13.15
Les 1	Les 1	Les 1
8.45-9.30	8.45-9.00	8.30-9.15
Les 2	Les 2	Les 2
9.30-10.15	9.00-9.45	9.15-10.00
Pauze	Les 3	Les 3
10.15-10.30	9.45-10.30	10.00-10.45
Les 3	Pauze	Pauze
10.30-11.15	10.30-10.45	10.45-11.00
Les 4	Les 4	Les 4
11.15-12.00	10.45-11.30	11.00-11.45
Les 5	Les 5	Les 5
12.00-12.45	11.30-12.30	11.45-12.30
Pauze	Les 6	Les 6
12.45-13.15	12.30-13.30	12.30-13.15
Les 6		
13.15-14.00		
Les 7		
14.00-14.45		

Lestijden

In Nederland ontvangen VSO-leerlingen minimaal het volgende aantal lesuren:

- **VSO-(e)mb en VSO-pro:** 1.000 uren per schooljaar
- **VSO-vmbo:** 3.700 uren in 4 schooljaren
- **VSO-havo:** 4.700 uren in 5 schooljaren
- **VSO-vwo:** 5.700 uren in 6 schooljaren

De eerste twee leerjaren samen worden ten minste 1425 klokuren onderwijs gegeven. Voor de berekening van onderwijstijd gebruiken we het jaar van 1 oktober tot 1 oktober plus de lesuren op 30 september om op 365 dagen uit te komen. Voor al onze scholen geldt: De leerlingen hebben gemiddeld 26,5 uur les in de week.

Onderwijstijden

Visio heeft per algemene leerroute (LR) de minimale wekelijkse onderwijstijd voor elk leergebied bepaald. De leerkracht zorgt ervoor dat zijn lesrooster hieraan minimaal voldoet. De overgebleven lestijd verdeelt de leerkracht over de schoolvakken op basis van de leerresultaten en onderwijsbehoeften van de school, groep of individuele leerlingen. Deze uren staan als "flexibel inzetbaar" in het schema hieronder aangegeven en verhogen het aantal uren minimale onderwijstijd.

Wanneer een leerling behandeling of verzorging nodig heeft, dan gaat dat af van de flexibele tijd en niet van de geoordeelde minimum onderwijstijd. Aan het begin van het schooljaar controleert de commissie leerlingenzorg of de minimale onderwijstijd per vak wordt gehaald, of de flexibele tijd doelmatig is ingezet en of de vakken evenredig verdeeld zijn over de week.

Minimale onderwijstijd in klokuren per schoolvak VSO-dagbesteding/arbeid:

Schoolvak VSO-dagbesteding/arbeid	VSO-emb LR 1	VSO-mb LR 2-3	VSO-mb/pro LR 4-5
Digitale geletterdheid	0,5	0,75	1
Engels	0	0	1
Kritische succesfactoren (ksf)	0,5	0,75	1
NL Nederlandse taal en cultuur	0,5	0,5	1
NL Technisch lezen (+braille/picto)	0	0,75	2
Rekenen en wiskunde	0,5	0,75	1
Samenleven - mens & maatschappij	0,5	0,75	1
Samenleven - mens & natuur	0,5	0,75	1
Samenleven - oriëntatie & mobiliteit	1	1	1
Samenleven - sociaal & taal	0,5	0,75	1
Vrije tijd - kunstzinnig	0,5	0,75	0,75
Vrije tijd - muziek	0,5	0,75	0,75
Vrije tijd - sport en spel	0,5	1,5	1,5
Werken - dienstverlening	1	1	1
Werken - groen	1	1	1
Werken - horeca	1	1	1
Werken - techniek	1	1	1
Werken - voorbereiding op werk	1	1	1
Wonen - boodschappen	0,5	0,75	0,5
Wonen - huishouden	0,5	0,75	0,5
Wonen - RIS	0,25	0,25	0,25
Wonen - zelfzorg	1,25	1,5	0,75
Flexibel inzetbaar	13	8,5	4,5
Totaal (uren/week gemiddeld per jaar)	26,5	26,5	26,5

De lestabellen voor VSO-vmbo en VSO-havo zijn op de scholen zelf aanwezig.

Schoolvakanties

Breda & Grave (regio zuid)			
Herfstvakantie	13-10-2025	t/m	17-10-2025
Kerstvakantie	22-12-2025	t/m	02-01-2026
Voorjaarsvakantie	16-02-2026	t/m	20-02-2026
Paasweekend	03-04-2026	t/m	06-04-2026
Meivakantie	20-04-2026	t/m	01-05-2026
Bevrijdingsdag	05-05-2026		
Hemelvaart	14-05-2026	t/m	15-05-2026
2e Pinksterdag	25-05-2026		
Zomervakantie	13-07-2026	t/m	21-08-2026

Rotterdam (regio midden)			
Herfstvakantie	20-10-2025	t/m	24-10-2025
Kerstvakantie	22-12-2025	t/m	02-01-2026
Voorjaarsvakantie	16-02-2026	t/m	20-02-2026
Paasweekend	03-04-2026	t/m	06-04-2026
Meivakantie	20-04-2026	t/m	01-05-2026
Bevrijdingsdag	05-05-2026		
Hemelvaart	14-05-2026	t/m	15-05-2026
2e Pinksterdag	25-05-2026		
Zomervakantie	20-07-2026	t/m	28-08-2026

Amsterdam & Haren (regio noord)			
Herfstvakantie	20-10-2025	t/m	24-10-2025
Kerstvakantie	22-12-2025	t/m	02-01-2026
Voorjaarsvakantie	23-02-2026	t/m	27-02-2026
Paasweekend	03-04-2026	t/m	06-04-2026
Meivakantie	20-04-2026	t/m	01-05-2026
Bevrijdingsdag	05-05-2026		
Hemelvaart	14-05-2026	t/m	15-05-2026
2e Pinksterdag	25-05-2026		
Zomervakantie	06-07-2026	t/m	14-08-2026

Vrije dagen

Naast de reguliere vakanties hebben alle scholen ook studiedagen en margedagen waarop leerlingen vrij zijn. Deze leerlingvrije dagen zijn per school opgenomen in de schoolgidskalender, inclusief data. Het aantal dagen is als volgt vastgesteld door het landelijke managementteam, op basis van het vakantierooster:

- **Breda en Haren:** 5 leerlingvrije dagen
- **Grave en Rotterdam:** 5,5 leerlingvrije dagen
- **Amsterdam:** 6 leerlingvrije dagen

Afwijking onderwijstijd

Leerlingen die vanwege medische redenen geen volledige onderwijsweek aankunnen of specifieke behandelingen nodig hebben, kunnen in aanmerking komen voor aangepaste onderwijstijden. De commissie leerlingenzorg bepaalt of ontheffing nodig is op basis van een medische verklaring. De toelichting komt in het ontwikkelingsperspectief van de leerling (OPP) en indien nodig wordt de onderwijsinspectie ingelicht. Dergelijke leerlingen worden dan geregistreerd als "geoorloofd afwezig".

Ziek

Indien een kind ziek is, kan deze niet naar school. We verwachten dat een ouder of verzorger de school informeert voordat de schooldag begint en waar nodig de taxi afzegt. Ouders zorgen ervoor dat de school over een telefoonnummer beschikt waarop iemand overdag bereikbaar is, mocht een kind tijdens schooltijd ziek zijn en opgehaald moeten worden.

Extra vakantie

In uitzonderlijke gevallen mag de school - buiten de officiële schoolvakanties om - maximaal tien schooldagen vrij geven, afhankelijk van de specifieke beroepssituatie van een ouder. Dit mag echter niet in de eerste twee weken van het schooljaar of in de laatste week van schoolverlaters. Een verzoek tot verlof moet minimaal twee weken van tevoren schriftelijk bij de schoolleider worden ingediend.

Verlof

Kort verlof voor bijvoorbeeld verhuizing, artsbezoek, of familiegebeurtenissen moet schriftelijk aangevraagd worden bij de schoolleider via een standaardformulier. Voor verlof van meer dan tien dagen per jaar vanwege gewichtige omstandigheden moet de aanvraag minimaal een maand van tevoren worden ingediend bij de schoolleider en de leerplichtambtenaar van de gemeente. Bij noodzaak op basis van sociale of medische indicatie is een verklaring van een arts of maatschappelijk werker vereist.

Vrijstelling onderwijsactiviteiten

Leerlingen zijn verplicht mee te doen aan alle onderwijsactiviteiten die voor hen bestemd zijn. Wanneer de leerling niet kan deelnemen, kan hiervoor toestemming gevraagd worden bij de schoolleider. De schoolleider bepaalt of er vrijstelling wordt gegeven, onder welke voorwaarden dit gebeurt en welke vervangende onderwijsactiviteit daarvoor in de plaats komen die beter aansluit bij de leerling. Het is goed om te weten dat we alleen onderzoek, behandeling en verzorging tijdens onderwijstijd toestaan als het voorwaardelijk is voor het onderwijs aan de leerling.

Ongeoorloofd verzuim

Conform de Leerplichtwet moet ongeoorloofd verzuim gemeld worden bij de leerplichtambtenaar. Daarnaast neemt de school bij ongeoorloofd verzuim altijd gelijk contact op met ouders. Ook wordt de schoolarts betrokken.

Lesuitval

Bij Visio Onderwijs is de lesuitval minimaal. Vergaderingen en besprekingen plannen we zoveel mogelijk buiten schooltijd. Studie- en margedagen voor medewerkers worden voorafgaand aan het schooljaar gepland en via de schoolgids-kalender gecommuniceerd. Wanneer een leerkracht afwezig is, kunnen de leerlingen op school blijven. Wij zorgen voor een invaller door met onze medewerkers te schuiven. Bij VSO-diplomagericht bestaat de optie om leerlingen zelfstandig in de aula te laten werken.

2.6. Praktijkvorming en stage

Loopbaanonderzoek (LBO)

In het VSO-mb en VSO-pro gaan leerlingen uit doelgroepen 3-5 rond hun 15e jaar naar een landelijk loopbaanonderzoek (LBO). Dit is wanneer ze de overgang maken van de VSO-oriëntatiefase naar de specialisatiefase. Dit tweedaagse onderzoek vindt plaats op een externe locatie, met onbekende onderzoekers en leeftijdsgenoten van andere scholen van Visio en Bartiméus, om de leerlingen uit te dagen hun vaardigheden in een nieuwe omgeving te tonen. Dit omvat beoordelingen op het gebied van visuele redzaamheid, oriëntatie en mobiliteit, samenwerking, beroepskeuze en praktische en sociale stagevaardigheden (SIABO). Alle resultaten komen samen in een verslag dat zowel met de leerling als met ouders en de mentor besproken wordt. Zij kunnen samen speerpunten voor de komende schooljaren kiezen, passend bij de uitkomsten van het loopbaanonderzoek. Ook helpt het LBO de leerling, ouders en school om tijdig serieus na te denken over de toekomst van de leerling.

Toekomstperspectief onderzoek (TPO)

Voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (doelgroep 1-2) hebben we landelijk een variant op dit loopbaanonderzoek ontwikkeld. Dit heet het toekomstperspectief onderzoek (TPO). Hiermee kijken we in een vertrouwde omgeving op een objectieve manier naar de interesses en arbeidsvaardigheden van de leerlingen.

ToP onderzoek

Diagnostiek ToP (Diagnostiek Toekomstige Participatie) onderzoekt opleidings- en loopbaanmogelijkheden voor jongeren met een visuele beperking. Het onderzoek omvat het bepalen van interesses, persoonlijke eigenschappen en motivaties van de leerling. Ook wordt in kaart gebracht wat de leerling ziet en hoe hij omgaat met de visuele beperking. Dit levert een beeld op van passende beroepen en vervolgopleidingen. De adviezen worden in een eindgesprek met ouders en school gedeeld om verdere toekomstoriëntatie te ondersteunen.

Stage

Binnen Visio Onderwijs streven we ernaar om onze leerlingen te ondersteunen en uit te rusten met de nodige vaardigheden om hen voor te bereiden op een zo zelfstandig mogelijk leven. Ons doel is om hen te helpen optimaal te functioneren binnen de levensdomeinen wonen, werken, vrije tijd en samenleven. Stageprogramma's spelen een cruciale rol in dit proces, waarbij leerlingen:

- Sociale en arbeidscompetenties verwerven.
- Kennismaken met verschillende werksoorten en activiteiten.
- Inzicht krijgen in hun eigen mogelijkheden, interesses, beperkingen en sociaal gedrag.
- Toekomstige mogelijkheden voor dagbesteding en arbeid verkennen.
- Een naadloze overgang naar vervolginstellingen realiseren.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel vervolgonderwijs

▪ Introductiestages

Leerlingen in de onderbouw van de diplomagerichte leerwegen maken door middel van korte introductiestages kennis met het bedrijfsleven. In het derde en vierde leerjaar lopen leerlingen twee keer per jaar een week stage bij een bedrijf of instelling waar hun interesse naar uitgaat voor vervolgonderwijs.

▪ Maatschappelijke stage

In het derde jaar volgen de leerlingen uit Rotterdam en Amsterdam een maatschappelijke stage van twee tot drie weken, waarbij ze opdrachten uitvoeren die bijdragen aan hun maatschappelijk bewustzijn. In Grave gebeurt dit door leerlingen te laten participeren in projecten met reguliere scholen en door hen ervaringen op te laten doen in de leerwerkplek van de school, Visit.

▪ Loopbaanoriëntatie en Begeleiding (LOB)

Dit vak wordt als een apart vak aangeboden of is geïntegreerd in andere vakken. Stages zijn een onderdeel van het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en zijn aangepast aan de lokale context van elke school.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel beschut werk/arbeid

▪ Oriëntatiefase

Gedurende de eerste twee leerjaren focussen we op het ontwikkelen van sociale en arbeidscompetenties.

▪ Interne en externe stages

In leerjaar 3 beginnen de leerlingen met een interne stage, gevolgd door semi-externe of volledig externe stages in leerjaar 4.

▪ Plaatsingsstages:

Voor leerlingen in de eindfase die het profiel beschut werk volgen, richten de stages zich op het toeleiden naar betaalde arbeid of beschut werk, waarbij indien mogelijk een jobcoach van Visio Revalidatie & Advies betrokken is om de overgang te ondersteunen.

Werkervaringstraject uitstroomprofiel dagbesteding

■ Oriëntatiefase

De eerste drie jaar van het VSO staan in het teken van kennismaken met de verschillende arbeidsprofielen en de algemene schoolvakken.

■ Specialisatiefase:

Vanaf het vierde schooljaar ligt de nadruk op praktijkgerichte vakken die gerelateerd zijn aan verschillende profielen. Een leerling mag dan ook een profiel laten vallen als dit hem totaal niet ligt.

■ Interne stages

Leerlingen krijgen in het VSO taken en interne stages met verantwoordelijkheden die zij aankunnen.

■ Detacheringsstages en bezoeken

De meeste VSO scholen hebben een locatie waar leerlingen als groep met eigen begeleiders hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen in een onbekende omgeving. Zo leren zij hun vaardigheden toe te passen en is de overgang naar een externe stage minder groot. Daarnaast brengen leerlingen bezoekjes aan verschillende vormen van dagbesteding om een indruk te krijgen van een werkomgeving.

■ Transitiefase

Wanneer de uitstroom nadert, gaat de leerling op externe stage. Bij uitstroom naar dagbesteding gaat het meestal om een plaatsingsstage, waarbij de leerling langzaam went aan het werk, de begeleiders en groepsgenoten op deze plek. Vanuit school kan op deze manier goed geobserveerd worden wat de leerling nog moet leren of wat goede begeleidingsadviezen zijn voor het stageadres. Meestal kan deze stage maximaal 20 weken plaatsvinden vanuit de WLZ-indicatie voor begeleiding groep.

Praktijkplein bij uitstroomprofiel dagbesteding

Met het Praktijkplein oefenen leerlingen praktische taken met behulp van speciaal ontwikkelde modulekaarten. Deze modules bestaan uit duidelijke stappenplannen, waarmee leerlingen zelfstandig aan de slag kunnen. De modules worden gedeeld via een landelijke database die speciaal is ontwikkeld voor en door cluster 1 scholen. Wanneer leerlingen een nieuwe taak beheersen, ontvangen ze hiervoor een certificaat uit de Praktijkplein-app. Deze certificaten geven inzicht in de mate van zelfstandigheid van de leerling bij de uitvoering van de taken en worden opgenomen in het Rapportfolio.

2.7. Schoolafsluiting

Exameneisen havo en vmbo

- **Gemiddeld CE-cijfer:** Het gemiddelde cijfer van alle centraal examenvakken is minimaal een 5,5.
- **Kernvakken regeling:** Voor Nederlands is het eindcijfer minstens een 5. Bij de havo is Nederlands, wiskunde en Engels allemaal voldoende of maximaal voor één vak een 5.
- **Eindcijfer vereisten:** Geen enkel eindcijfer mag lager dan een 4 zijn en alle vakken zijn met minstens een 6 gewaardeerd, met onderstaande uitzonderingen.
 Voor de havo geldt dat één 5 is toegestaan. Ook is één 5 en één 4 toegestaan, mits gecompenseerd met hogere cijfers in andere vakken, waarbij het gemiddelde van alle schoolvakken op minstens een 6 uitkomt.
 Voor het vmbo geldt dat één 5 is toegestaan. Ook is één 4 of twee keer een 5 is toegestaan, mits gecompenseerd met minstens een 7 op een ander schoolvak.
- **LO/CKV/kunst:** voor havo moet LO met voldoende of goed zijn afgesloten. Voor vmbo geldt dat voor LO en kunstvakken (inclusief CKV).
- **Combinatiecijfer (havo):** Het gemiddelde eindcijfer van de vakken zonder centraal examen (maatschappijleer, CKV, het profielwerkstuk en keuzevakken) is minimaal een 4. Elk vak apart is ook minstens een 4.
- **Profielwerkstuk (vmbo-gl/tl):** Het profielwerkstuk is met een voldoende afgesloten.

Leerlingen die instromen in havo-4 kiezen een havo-profiel met een vakkenpakket dat is gericht op hun gewenste vervolgopleiding. Ze hebben ook de mogelijkheid om examen te doen in slechts één of meerdere vakken. Het voltooien van alle vakken leidt tot een volledig diploma, terwijl het afleggen van examens in afzonderlijke vakken deelcertificaten oplevert. Deze deelcertificaten zijn tien jaar geldig, waardoor leerlingen de flexibiliteit hebben om op een later moment hun volledige havo-diploma samen te stellen.

In Grave kunnen leerlingen in het vmbo of havo een staatsexamen doen. Voor vmbo kan dat ook via reguliere schoolexamens.

Meer informatie rondom exameneisen is te vinden op de Rijksoverheid website vmbo en havo.

Exameneisen VSO-arbeid

Leerlingen in het praktijkonderwijs sluiten hun opleiding af met een portfoliopresentatie en ontvangen een schooldiploma en overgangsdokument. Wanneer het behalen van een volledig schooldiploma niet lukt, lukt kan een getuigschrift worden uitgereikt. De leerlingen kunnen examen doen in Nederlands, rekenen/wiskunde en in sommige gevallen ook Engels. Tevens is het mogelijk certificaten (via KPC en SVH) te behalen waarmee ze startkwalificaties kunnen verwerven om de eventuele aansluiting bij het middelbaar beroepsonderwijs (entreeopleiding) te verbeteren.

Exameneisen VSO-mb

Ook VSO-mb-leerlingen presenteren aan het eind van hun schoolloopbaan hun portfolio in een examengesprek. Bij niet-sprekende leerlingen, voert een bekende begeleider het woord. De leerlingen ontvangen een schooldiploma en overgangsdokument. Zij kunnen maximaal tot het eind van het schooljaar waarin zij 20 jaar worden onderwijs volgen.

Examenprocedure

In februari organiseren de locaties Amsterdam en Rotterdam voor de meivakantie een proefexamenweek voor eindexamenkandidaten van diplomagerichte leerwegen. De landelijke schriftelijke eindexamens vinden plaats in mei. Mondelinge staatsexamens worden afgenomen in de voorlaatste schoolweek.

Voor leerlingen in het praktijkonderwijs (uitstroomprofiel arbeid of mbo 1) zijn er IVIO-examens in Nederlands, Engels, rekenen en biologie in december en/of mei/juni. KPC- en SVH-examens vinden plaats tussen april en juni, voor leerlingen in Amsterdam en Rotterdam.

Alle toets- en examenmomenten staan in de jaarplanning en handelingskalender van de school. De resultaten worden besproken tijdens teamvergaderingen of leerlingbesprekingen.

Nazorg

Na uitstroom verzorgt de school twee jaar lang nazorg, bestaande uit telefonisch contact met de ouders of leerlingen zelf. De meeste scholen hebben hiervoor een standaard vragenlijst voor ouders, leerlingen en vervolginstellingen. Deze nazorg is bedoeld om de overgang te monitoren en te ondersteunen, waarbij feedback uit de praktijk helpt om het onderwijs en de begeleiding continu te verbeteren.

Herindicatie

Elke leerling die is toegelaten tot Visio Onderwijs heeft een geldige indicatie op basis van de Wet op de Expertisecentra. Aan deze indicatie is een termijn verbonden. Voor het verstrijken van die termijn beoordeelt de Commissie van Onderzoek (CVO) of de leerling nog voldoet aan de toelatingscriteria voor cluster 1-onderwijs. Op de Visioscholen gebeurt deze herindicatie jaarlijks. Binnen de aob gebeurt dit standaard bij het begin en het eind van de schoolsoort. Bij leerlingen met CVI is de herindicatie daarnaast om de twee jaar, totdat de CVI tweemaal is vastgesteld.

Indien een leerling niet langer visueel beperkt is of een Visioschool niet meer de meest geschikte plek biedt, spannen we ons in om een beter passende school te vinden. Volgens de wet moet Visio Onderwijs eerst acht weken zoeken naar een passende plek voordat een leerling uitgeschreven kan worden. Dit proces wordt altijd in nauw overleg met ouders en de leerling uitgevoerd, waarbij we ook de overstap zorgvuldig begeleiden om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

2.8. Samenwerking

Samenwerking met ouders en leerlingen

We vinden een goede samenwerking met ouders en (aob-)leerlingen belangrijk. Op basis van wederzijds vertrouwen kijken we hoe eenieder vanuit de eigen rol, kan bijdragen aan een optimale ontwikkeling van de leerling. We houden ouders en verzorgers op de hoogte van de voortgang van de onderwijskundige en pedagogische ontwikkeling van hun kind. We voeren cyclisch gesprekken waarbij ouders/verzorgers en school/aob samen het perspectief evalueren en waar nodig bijstellen.

Om ouders te ondersteunen, deelt de school proactief nuttige informatie die ouders kan helpen bij het regelen van de zorg en opvoeding thuis. Praktische actuele informatie is ook beschikbaar op www.rechtspraak.nl, www.regelhulp.nl en [DUO](http://DUO.nl).

De inspraak van ouders en leerlingen op school is formeel geregeld via de medezeggenschapsraad van de scholen (MR), de gemeenschappelijk medezeggenschapsraad (GMR) en leerlingenraad. Ouders en leerlingen van de aob worden vertegenwoordigd in de GMR. Zie ook paragraaf 5.3: "Evaluatie, verantwoording en dialoog".

Samenwerking met andere scholen

Integraal onderwijs-zorgaanbod

Onderwijs biedt in nauwe samenwerking met de domeinen Revalidatie & Advies (R&A) en Wonen & Dagbesteding (W&D) een integraal aanbod voor leerlingen. We maken gebruik van één geïntegreerd plan voor Kind & Jeugd, dat onderwijs, begeleiding, zorg en ondersteuning op elkaar afstemt.

Revalidatie & Advies Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam

Vanuit vele regionale R&A-locaties biedt Visio onderzoek, behandeling en training.

De ondersteuning richt zich onder meer op

- sociale vaardigheden
- dagelijkse handelingen
- motoriek en mobiliteit
- sociaal-emotionele ontwikkeling
- gebruik van hulpmiddelen bij een visuele beperking

Ouders kunnen ondersteuning aanvragen voor thuis. Ook schoolteams en aob'ers kunnen – in overleg met ouders – een leerling doorverwijzen. Behandeling vindt plaats op school, thuis of bij een R&A-locatie. R&A valt onder de zorgverzekering. Voor leerlingen met een WLZ-indicatie valt deze ondersteuning vaak onder Wonen & Dagbesteding.

Kind- en Jeugdcentrum Grave

Na schooltijd kunnen leerlingen in Grave behandeling volgen op het Kind- en Jeugdcentrum, op hetzelfde terrein als de school. Hier werken zij aan persoonlijke doelen via:

- dagbehandeling (één of meerdere dagen per week)
- verblijfsbehandeling (met overnachting)

Er is nauwe samenwerking tussen behandelaars, onderwijsmedewerkers, ouders en leerlingen. De behandeling wordt vergoed door de zorgverzekeraar.

Wonen en dagbesteding 'De blauwe kamer' Breda

In De Blauwe Kamer wonen cliënten in kleinschalige, veilige woongroepen met ondersteuning gericht op zelfstandigheid. De begeleiding varieert van persoonlijke verzorging tot therapieën en mobiliteitstraining. Het doel is maximale zelfredzaamheid en regie over het eigen leven.

Kindercentrum en woongroepen 'De Heukelom' Haren

Visio De Heukelom biedt wonen en dagbehandeling aan kinderen en jongeren met een visuele en verstandelijke beperking. Er zijn vier woon- en logeergroepen. In het kindercentrum zijn twee groepen voor dagbehandeling, voor leerlingen voor wie onderwijs om medische redenen (nog) niet mogelijk is. Daarnaast zijn daar vier groepen 'OOG' waarin dagbehandeling en onderwijs gecombineerd wordt.

OOG Haren

OOG staat voor Onderwijs Ontwikkel Groepen: een samenwerking van onderwijs en zorg voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking. Sinds 2013 werken onderwijsmedewerkers en zorgprofessionals daar samen in de klas. Leerlingen volgen een onderwijsprogramma afgestemd op hun belevingswereld, belastbaarheid en perspectief. Tijdens vakanties en studiedagen zijn de groepen van OOG open en is er dagbehandeling om het ritme vast te houden.

Onderwijszorgarrangementen (OZA) Breda

Visio Onderwijs Breda neemt deel aan het landelijke Experiment Onderwijszorgarrangementen van OCW en VWS. Doel: ook leerlingen met een complexe ondersteuningsbehoefte onderwijs bieden. In samenwerking met een KDC in Breda wordt een maatwerktraject geboden dat bestaat uit zorg en partieel onderwijs, voor kinderen met leerplichtonthefving.

Samenwerking met andere scholen

Zo inclusief als mogelijk, zo speciaal als nodig

Wanneer dat mogelijk is, volgt een kind met een visuele beperking onderwijs op een reguliere school in de eigen buurt. Dit bevorderen we door het geven van ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) op andere scholen: op scholen voor voortgezet onderwijs, op mbo's, hbo's, universiteiten of op scholen voor ander voortgezet speciaal onderwijs. Met deze scholen en met de ouders en de leerling, maakt Visio afspraken over de individuele begeleiding van de leerling, de ondersteuning en toerusting van de leerkrachten, de aanpassingen op school en het gebruik van hulpmiddelen om onderwijs te kunnen volgen. De visuele beperking en de onderwijshulpvraag bepalen de intensiteit van de aob.

Regulier VO

De Visioschool in Grave werkt nauw samen met het Merletcollege voor het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) en de examens. Leerlingen kunnen vakken volgen op het Merletcollege en omgekeerd kunnen Merlet-leerlingen in Grave Spaans volgen. We doen ook gezamenlijke projecten zoals koken, puberruil en toegankelijke spellen. In Rotterdam werkt de Visioschool samen met CSG Calvijn voor het afnemen van praktijkexamens in de richting Dienstverlening & Producten.

Hybride onderwijs

Voor een toenemend aantal leerlingen organiseren we een aanbod dat bestaat uit deels speciaal onderwijs op een Visioschool en deels onderwijs op een reguliere school voor voortgezet onderwijs in de eigen buurt met aob. Dit noemen we hybride onderwijs. Visio Onderwijs heeft met steeds meer scholen een symbiose-overeenkomst om samen hybride onderwijs vorm te geven.

Cluster 1

Visio Onderwijs werkt nauw samen met Bartiméus Onderwijs en zij vormen samen cluster 1. Vanuit de aob zijn we betrokken bij verschillende samenwerkingsverbanden van andere clusters en scholen. Daarnaast is Visio Onderwijs namens cluster 1 actief betrokken bij projecten van het Gespecialiseerd Onderwijs (GO), dat de scholen voor cluster 3/4 vertegenwoordigt. Er is regelmatig overleg met cluster 2 om kennis uit te wisselen.

Samenwerking met externe organisaties

Sociale kaart

Elke school brengt zijn netwerk in kaart. Omdat Visio leerlingen uit een grote regio bedient, is het netwerk ook uitgebreid. Denk aan de vele gemeentes met eigen leerplichtambtenaren en WIJ-teams, de verschillende instellingen voor gezondheidszorg met artsen en paramedici. We zijn betrokken bij verschillende Netwerken integrale kindzorg (NIK) en Veilig thuis. Landelijk valt Koninklijke Visio met Bartiméus en de Robert Coppes stichting onder VIVIS, de vereniging voor zorg aan mensen met een visuele beperking. Op lokaal niveau hebben we contacten met aanbieders van zorg, dagbesteding en arbeid. Elke school heeft een eigen schoolarts van de lokale GGD.

Stageverlenende bedrijven of instellingen

De VSO-scholen van Visio werken samen met diverse bedrijven en instellingen die stageplaatsen bieden. Deze samenwerkingen zijn onderdeel van onze strategie om via lokale netwerken de beschikbaarheid van arbeidsplaatsen en stages te vergroten. Het hoofddoel van deze stages is om onze leerlingen optimaal voor te bereiden op de arbeidsmarkt of passende dagbesteding. In Grave en Haren zijn eigen leerwerkplekken gerealiseerd, waar leerlingen midden in de samenleving hun arbeidsvaardigheden kunnen oefenen.

Schoolklimaat

3 Schoolklimaat

3.1. Veiligheid

Voorkomen van incidenten

Bij Visio Onderwijs streven we naar een veilige leer- en werkomgeving waar iedereen zich fysiek, sociaal en emotioneel veilig voelt. Dit realiseren we door preventieve maatregelen zoals ons anti-pestbeleid, veiligheidsbeleid en gedragsregels. Jaarlijks ziet de leerlingenraad toe op het opstellen van klassenregels. De aandachtsfunctionaris sociale veiligheid heeft met de werkgroep relaties, intimiteit en seksualiteit (RIS) een proactieve taak rond een sociaal en emotioneel gezonde school. Daarnaast krijgen leerlingen les in sociaal emotionele ontwikkeling en mediawijsheid.

Bedrijfshulpverlening

De bedrijfshulpverleners (BHV) hebben oog voor een fysiek veilige omgeving. Eens per jaar is er tijdens lestijd een ontruimingsoefening, zodat medewerkers en leerlingen oefenen met snel en veilig ontruimen. Op de scholen zijn tijdens schooltijden gediplomeerde bedrijfshulpverleners (BHV-ers) en EHBO-ers aanwezig. Zij komen in actie bij calamiteiten. De fysieke veiligheid wordt vergroot door het gebruik van 'verkeersregels' in en rondom de school met veilige, gemarkeerde looproutes.

Afhandelen van incidenten

Medewerkers melden alle (bijna) incidenten - van het vergeten van medicatie tot agressie - via het digitale incidenten en klachten registratiesysteem Triasweb. De leidinggevende krijgt via dit systeem onmiddellijk een seintje. De commissie leerlingenzorg onderzoekt en analyseert of en welke ondersteuning of acties van belang zijn in relatie tot het incident. Hierna volgt een evaluatie in het eerstvolgende overleg van de commissie leerlingenzorg.

Evaluatie van veiligheid

Cyclisch evalueren de scholen alle incidentmeldingen binnen de school en trekken daaruit conclusies om de veiligheid te vergroten. Periodiek ontvangt het bestuur een rapportage waarin het aantal en de aard van de incidenten evenals de ingezette maatregelen worden toegelicht. Daarnaast doen we jaarlijks een tevredenheidsonderzoek onder ouders, leerlingen en medewerkers. Onderdeel daarvan is het vragen naar veiligheidsbeleving. De uitkomsten bespreken we per school en op bestuursniveau en zetten we zo nodig om in acties.

Meldcode

De meldcode helpt professionals met het signaleren en handelen bij (vermoedens van) huiselijk geweld, kindermishandeling en bij psychisch of seksueel geweld en verwaarlozing. De meldcode schrijft de volgende stappen voor: in kaart brengen van signalen, overleggen met collega's of Veilig Thuis, praten met ouders en kind, wegen van het geweld en beslissen of melding bij Veilig Thuis nodig is. Onze medewerkers volgen jaarlijks/tweejaarlijks (afhankelijk van de functie) training over de toepassing van de meldcode.

Schorsen en verwijderen

Bij Visio Onderwijs streven we naar een veilige omgeving, maar soms kan een leerling de veiligheid van medeleerlingen, medewerkers of zichzelf toch in gevaar brengen. In zulke gevallen overlegt de school direct met de leerling en de ouders en kan de schoolleider besluiten tot een time-out van maximaal één dag. Bij aanhoudende of ernstige problemen kan het bevoegd gezag, op advies van de schoolleider, besluiten tot schorsing of verwijdering volgens de volgende procedures:

Schorsing

- Het bevoegd gezag kan een leerling tot maximaal één week schorsen, met schriftelijke opgave van redenen aan de ouders.
- Bij een schorsing langer dan één dag informeert het bestuur zowel de inspectie als de leerplichtambtenaar schriftelijk over de redenen. Dergelijke schorsingen worden via ISD geregistreerd.
- Een schorsing die voorafgaat aan een mogelijke verwijdering mag ook maximaal één week duren, waarbij de school verplicht is de leerling onderwijs te blijven bieden.

Verwijdering

- Voor een besluit tot verwijdering hoort het bestuur eerst de betrokken leerkracht en de ouders, waarvan aantekeningen worden gemaakt in het leerlingdossier.
- Het bevoegd gezag stelt de ouders schriftelijk op de hoogte van de verwijdering, met duidelijke en gemotiveerde redenen.
- Ouders hebben zes weken de tijd om schriftelijk bezwaar te maken tegen de verwijderingsbeslissing bij het bevoegd gezag.
- Ouders kunnen een geschil over de verwijdering van een leerling voorleggen bij de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO).

Onacceptabel gedrag van ouders

Wanneer ouders zich onacceptabel gedragen, kan de school de volgende maatregelen nemen om de veiligheid en het welzijn van zowel leerlingen als personeel te waarborgen:

- Contactregeling: Deze maatregel beperkt hoe en met wie ouders communiceren binnen de school.
- Toegangsverbod: Bij ernstiger of herhaaldelijk onacceptabel gedrag kan de school besluiten een toegangsverbod tot het schoolgebouw en het schoolplein op te leggen. De duur en voorwaarden worden duidelijk gecommuniceerd en ook hoe de school samen met ouders werkt aan een oplossing.

Klachten

Binnen Visio is veel aandacht voor goede begeleiding en open communicatie. Toch kan het voorkomen dat er onvrede ontstaat over de gang van zaken. Visio hecht eraan dat klachten serieus worden genomen en gebruikt deze om de kwaliteit van onderwijs en ondersteuning te verbeteren. De eerste stap bij een klacht is het gesprek met de direct betrokken medewerker. Leidt dit niet tot een oplossing, dan kan de klachtenfunctionaris worden ingeschakeld. Deze functionaris is onafhankelijk, bemiddelt tussen betrokkenen en ondersteunt bij het zoeken naar een duurzame oplossing.

Voor wie behoefte heeft aan ondersteuning vanuit het eigen perspectief, is er ook een vertrouwenspersoon of cliëntenvertrouwenspersoon (CVP). De CVP staat naast de leerling of cliënt en helpt bijvoorbeeld bij het voorbereiden van een klacht of een gesprek.

Bij geschillen over het onderwijs kunnen ouders en leerlingen zich wenden tot landelijke commissies, zoals de Geschillencommissie Passend Onderwijs of de Geschillencommissie Bijzonder Onderwijs. Visio-scholen zijn hierbij aangesloten.

- Contactgegevens klachtenfunctionarissen:
Martine Vos en Anke de Veer – klacht@visio.org – 088 585 8552
- Vertrouwenspersoon Visio:
Caroline ten Cate – ctencate@telfort.nl – 06 54 65 05 05
- Meer informatie staat op: www.visio.org/klachtenregeling-clientleerling

Privacy

Koninklijke Visio gaat zorgvuldig en vertrouwelijk om met de persoonsgegevens van leerlingen. Gegevens worden alleen verwerkt als dit wettelijk is toegestaan, bijvoorbeeld voor het organiseren van onderwijs, het begeleiden van leerlingen of het uitvoeren van wettelijke verplichtingen. Daarbij worden alleen gegevens gedeeld met betrokken professionals en organisaties als dat noodzakelijk is.

Visio hanteert duidelijke afspraken over bewaartermijnen, beveiliging en het recht van leerlingen en ouders om gegevens in te zien, te corrigeren of te laten verwijderen. Leerlingen van 16 jaar en ouder kunnen zelfstandig toestemming geven of intrekken voor het verwerken van persoonsgegevens. De Functionaris voor Gegevensbescherming houdt toezicht op naleving van de privacyregels. Meer informatie is te vinden op www.visio.org/privacy.

3.2. Schoolklimaat

Perspectief voor iedere leerling

Wij streven ernaar elke leerling — met al zijn mogelijkheden, beperkingen, talenten en unieke kenmerken — optimaal te ondersteunen in zijn ontwikkeling tot een zelfbewuste wereldburger met een toekomstperspectief dat past bij zijn mogelijkheden. We bieden leerlingen met een visuele beperking, zowel met als zonder bijkomende problematiek, alle noodzakelijke ondersteuning, hulp en middelen. Ons doel is ervoor te zorgen dat zij in staat zijn om:

- zelfstandig, zelfredzaam en autonoom te functioneren,
- volwaardig deel te nemen aan een voortdurend veranderende samenleving,
- als wereldburger met vertrouwen de wereld in te gaan.

Sociale en maatschappelijke competenties

We willen het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding aan leerlingen bieden. Hieronder verstaan we het volgende:

- **Subjectificatie:** Dit gaat over het helpen van leerlingen om te ontdekken wie ze zijn en wie ze willen worden. Ze leren hun eigen unieke zelf te zijn en krijgen de vrijheid om zelf keuzes te maken. Dit doen ze door samen te werken met andere leerlingen en leerkrachten. Het gaat erom dat ze leren zelfstandig te denken en te beslissen.

- **Kwalificatie:** Dit is het leren van nieuwe dingen, zoals kennis en vaardigheden die belangrijk zijn om later een baan te kunnen vinden en goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Het gaat ook om het testen van wat ze hebben geleerd om te zien of ze het goed begrijpen en kunnen toepassen.
- **Socialisatie:** Hierbij leren leerlingen hoe ze onderdeel kunnen zijn van een gemeenschap. Ze leren over hoe mensen met elkaar omgaan, wat de regels zijn en wat belangrijk is in onze samenleving. Er wordt van ze verwacht dat ze meedoen en helpen in de groep, maar ook dat ze kritisch nadenken over hoe dingen geregeld zijn en hoe ze misschien beter kunnen.

Kernwaarden

De kernwaarden van Visio liggen vast in ons waardenkompas. Ze hebben betrekking hebben op ons gedrag, op de manier van managen, op de organisatiecultuur en wat van medewerkers verwacht wordt. Het geeft aan wie we zijn en waar we in geloven. Ons waardenkompas, met drie kernwaarden, ziet er als volgt uit:

Identiteit

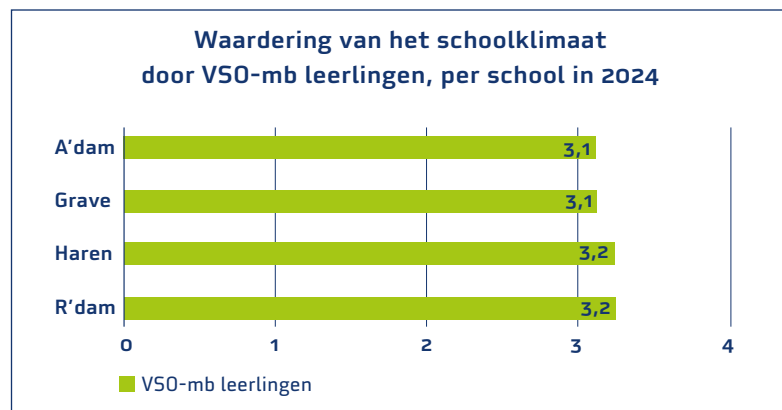
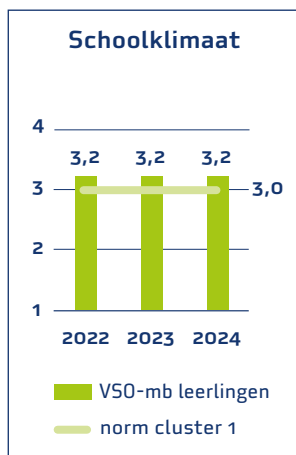
Visio biedt neutraal onderwijs en verwelkomt alle leerlingen met een visuele beperking, ongeacht hun levensovertuiging. Onze schoolgemeenschap is een diverse mix van leerlingen en medewerkers met uiteenlopende geloofsovertuigingen en wereldbeelden. Deze diversiteit verrijkt onze schoolcultuur en bevordert een klimaat van openheid en wederzijds respect. Bij Visio oefenen leerlingen alvast hun toekomstige rol als actieve en verantwoordelijke burgers in een democratische en pluriforme samenleving.

3.3. Uitslagen onderzoek schoolklimaat en veiligheid

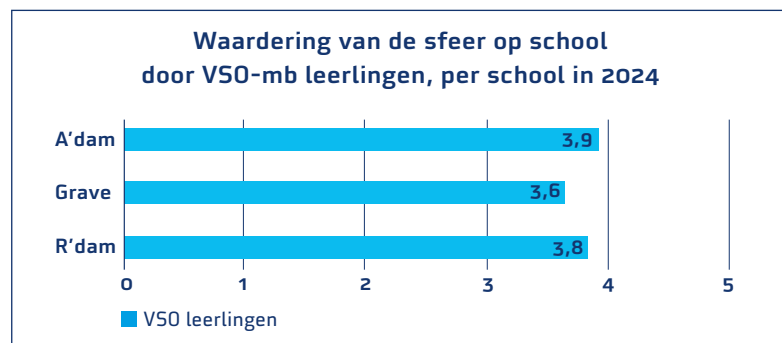
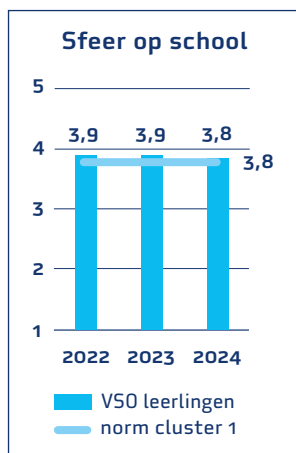
Schoolklimaat

Jaarlijks onderzoeken we hoe prettig en veilig leerlingen en ouders zich voelen op school. Dit doen we via een tevredenheidsvragenlijst. Leerlingen vullen deze zelfstandig in; als dat niet lukt, bijvoorbeeld bij meervoudige beperkingen, helpt een leerkracht door de vragen voor te lezen en de antwoorden te noteren.

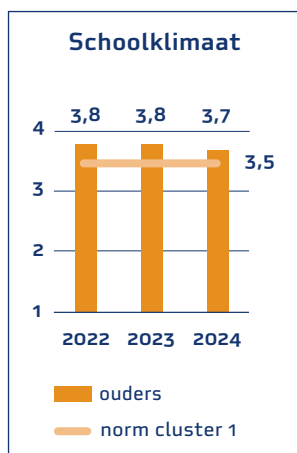
De schoolleider bespreekt samen met de aandachtsfunctionaris sociale veiligheid de uitkomsten met het team, ouders en leerlingen. De resultaten en bijbehorende actiepunten worden verwerkt in het jaarplan sociale veiligheid.

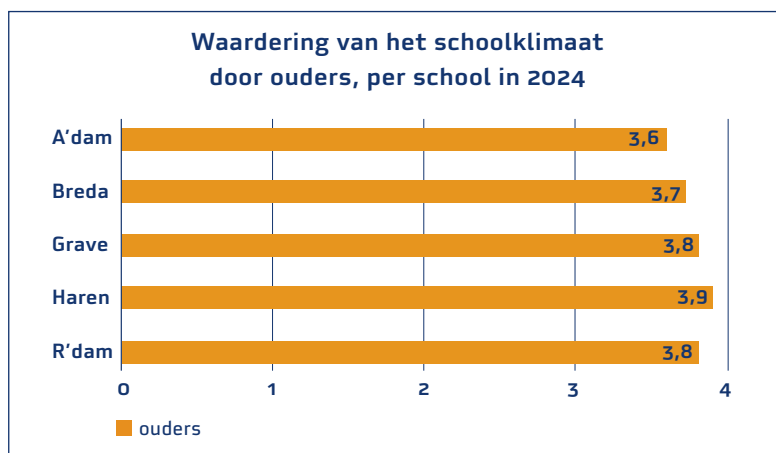
Gemeten op een 2-puntsschaal, omgerekend naar 4-puntsschaal

Gemeten op een 5-puntsschaal

Gemeten op een 4-puntsschaal

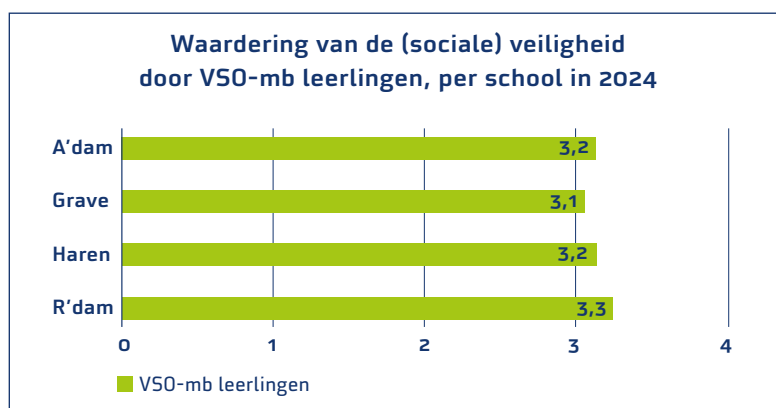
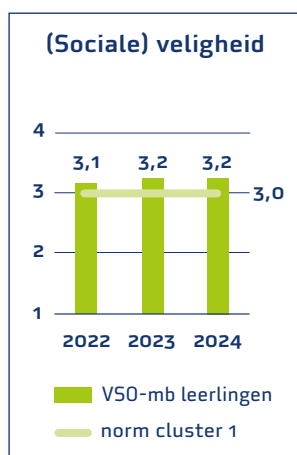
De resultaten laten zien dat de leerlingen zich over het algemeen fijn voelen op school. Hun gemiddelde waardering ligt stabiel op of boven de norm die hiervoor binnen cluster 1 is vastgesteld. Ook de ouders zijn positief over het klimaat. De gemiddelde waardering van ouders ligt stabiel boven de norm van cluster 1 (3,5) en rond het landelijke benchmarkcijfer (3,7) in het speciaal onderwijs.

"Er is betrokkenheid en veel aandacht. Gewoon een hele warme school waar een kind zichzelf kan zijn."

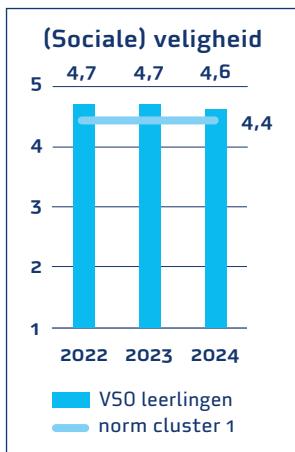
Ouder Visio Onderwijs Amsterdam

(Sociale) veiligheid

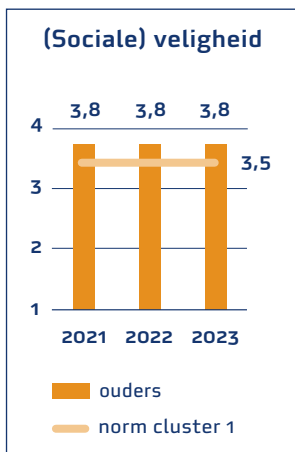
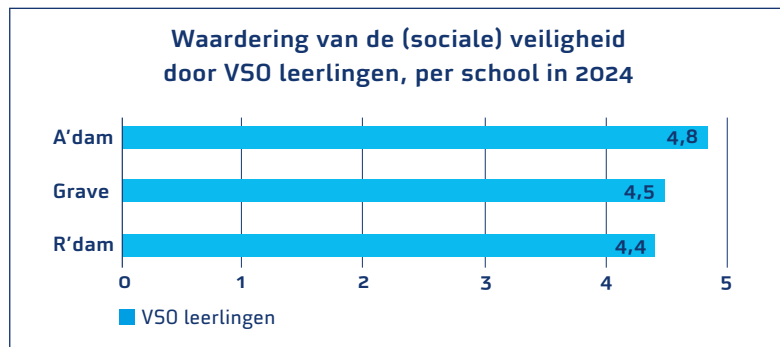
De vragen die we over (sociale) veiligheid stellen gaan over pesten, online pesten en het gemeen/pijn doen door andere leerlingen.

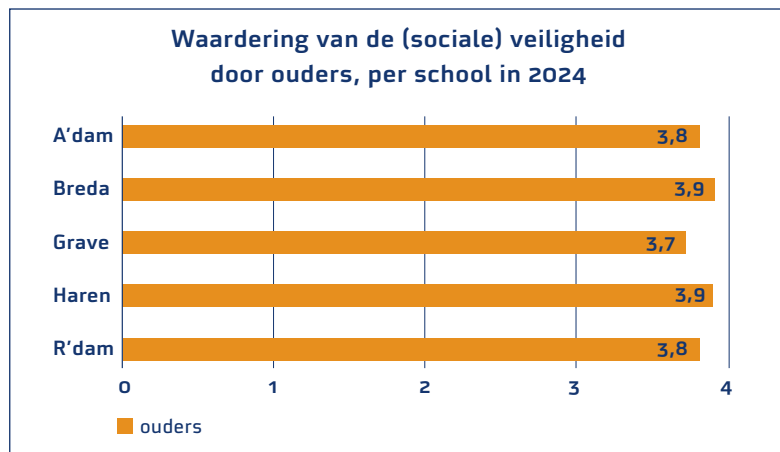
Gemeten op een 2-puntsschaal, omgerekend naar een 4-puntsschaal

Gemeten op een 5-puntsschaal

Gemeten op een 4-puntsschaal

Bovenstaande grafieken tonen een stabiel beeld in de veiligheidsbeleving onder leerlingen en ouders. Leerlingen en ouders ervaren over het algemeen dat het veilig is op school. De gemiddelde waardering voor de veiligheid ligt bij zowel leerlingen als ouders boven de norm van cluster 1.

"De school is een veilige plek en er is maatwerk om schoolwerk in eigen tempo te kunnen doen."

Ouder Visio Onderwijs Rotterdam

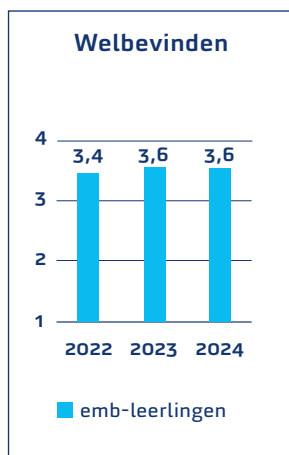
"Er is een veilige omgeving in alle aspecten."

Ouder Visio Onderwijs Grave

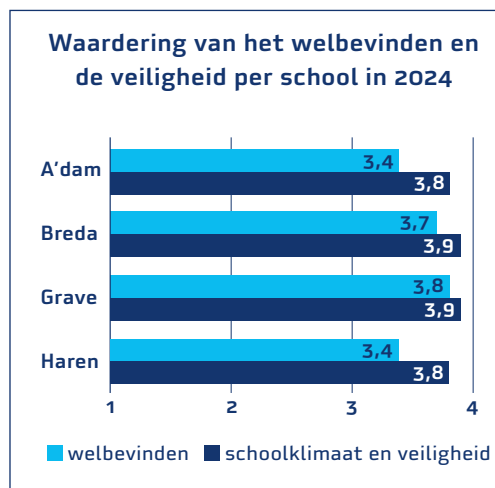
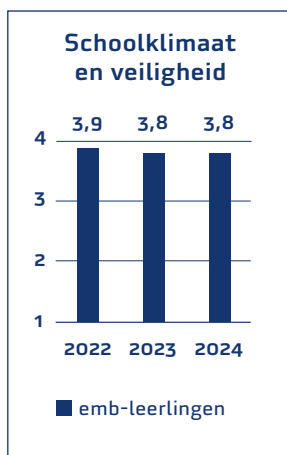
Welbevinden en veiligheid emb-leerlingen

Ook voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking (EMB) hechten wij veel waarde aan het monitoren van hun welbevinden en veiligheid. Aangezien deze leerlingen doorgaans niet zelfstandig vragenlijsten kunnen invullen, wordt gebruikgemaakt van een observatielijst die wordt ingevuld door de mentor. Deze aanpak wordt toegepast op onze locaties in Amsterdam, Breda, Grave en Haren.

De grafieken hieronder tonen de uitkomsten van deze observaties op het gebied van welbevinden, veiligheid en het ervaren schoolklimaat. De observatievragen met betrekking tot welbevinden richten zich onder meer op het ervaren van plezier, het maken van contact, het zich kunnen uiten en een overwegend vrolijke gemoedstoestand. De vragen over veiligheid en schoolklimaat gaan over het gevoel van veiligheid van de leerling, de manier waarop medewerkers met de leerling omgaan en de interacties tussen leerlingen onderling.

Gemeten op een 4-puntsschaal

De resultaten laten zien dat de mentoren positief zijn over het welbevinden door emb-leerlingen en over het schoolklimaat en de veiligheid voor emb-leerlingen.

De scholen continueren hun inzet voor het welbevinden, het schoolklimaat en de veiligheid voor emb-leerlingen. Dit gebeurt door aandacht voor het pedagogisch klimaat, het kunnen "lezen" van de emb-leerlingen, het in communicatie en contact aansluiten op de leerling en door de wijze van onderwijs en begeleiding aan deze kinderen en jongeren.

"Er is een goed en stevig team met oog voor ieder kind. Zorg op maat staat boven alles."

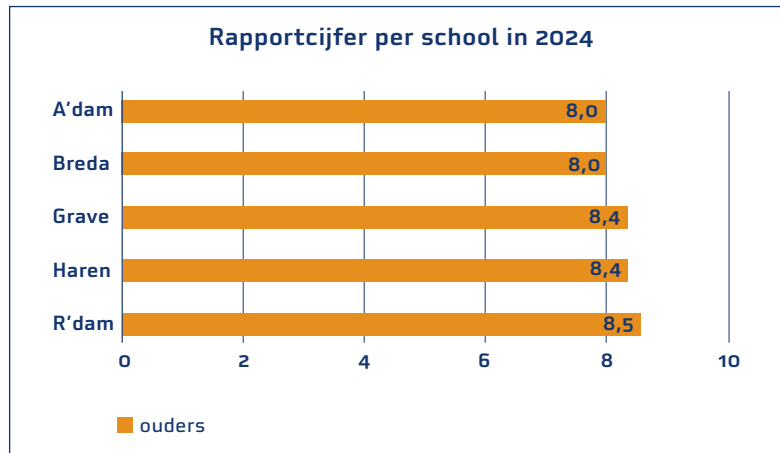
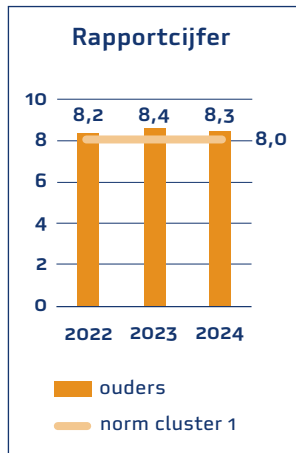
Ouder Visio Onderwijs Haren

"Iedereen probeert het maximale uit een kind te halen. Daarnaast is het personeel echt goud! Ze denken met je mee, er is altijd goed overleg. We zijn echt zeer tevreden."

Ouder Visio Onderwijs Breda

Algemene tevredenheid ouders

Een goede graadmeter voor de tevredenheid onder ouders. Jaarlijks vragen we de ouders op een schaal van 1 tot 10 een rapportcijfer voor de school te geven.

Gemeten op 10-puntsschaal

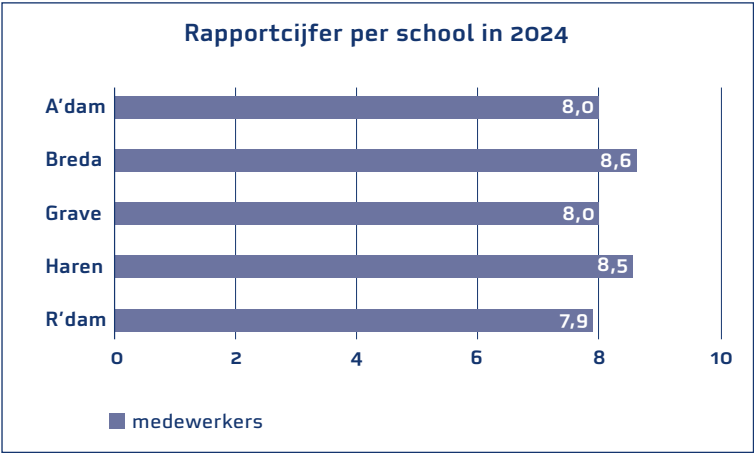
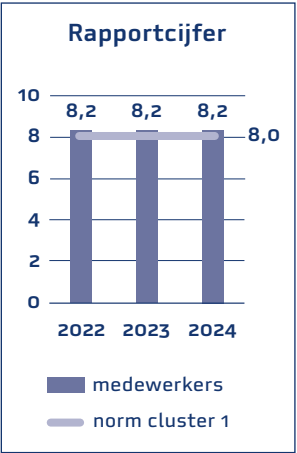
De hierboven getoonde resultaten betreffen de rapportcijfers van de ouders voor ons 50, 50-(e)mb, VSO en VSO-(e)mb samen. Het gemiddelde rapportcijfer van 8,3 ligt mooi boven het landelijk gemiddelde in Nederland van 7,9 en de norm van 8,0 die we als cluster 1 zelf hanteren. De gegeven rapportcijfers sluiten aan bij de positieve waardering die ouders geven aan het schoolklimaat en de veiligheid op de scholen.

"Er zijn ervaren docenten, er is altijd een assistent en er zijn experts bijvoorbeeld op het gebied van braille. Ze nemen de tijd voor ons kind, de klassen zijn klein; de docenten hebben aandacht voor het individu. De cognitieve verschillen worden gezien, maar de klas wordt wel tot een groep gevormd door leerlingen en docenten."

Ouder Visio Onderwijs Rotterdam

Medewerkertevredenheid

Ook onze medewerkers vullen jaarlijks een vragenlijst in die aansluit bij die van leerlingen en ouders. Ze geven hierin hun observaties over de sociale veiligheid en het welzijn van leerlingen. Aan het eind van de vragenlijst geven zij de school een rapportcijfer. Hieronder zie je de scores van de afgelopen jaren:

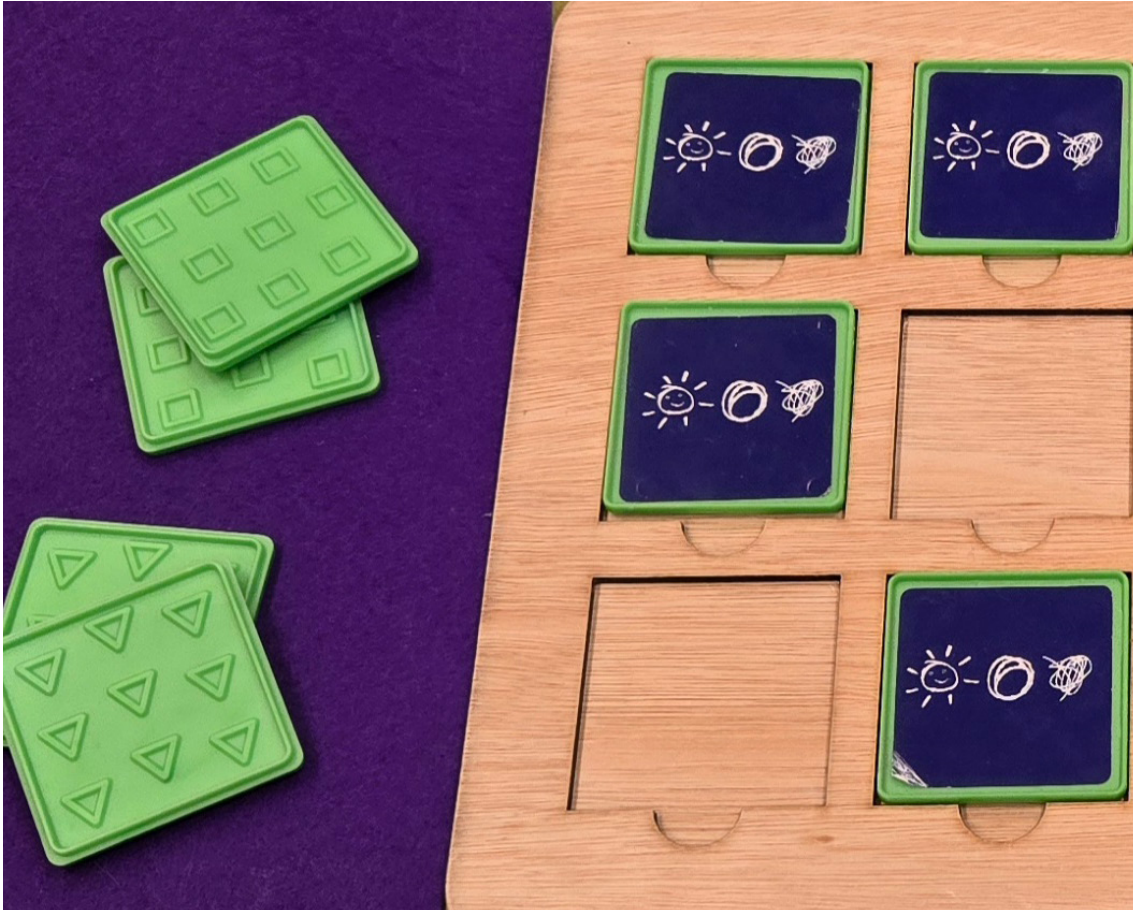

Onderwijsresultaten

4 Onderwijsresultaten

4.1. Opbrengstgericht werken

Alle scholen van Visio en Bartiméus werken opbrengstgericht samen. Dat betekent dat we doelgericht en doordacht bezig zijn met het verbeteren van ons onderwijs. Voor elke doelgroep is er een speciaal overlegorgaan voor opbrengstgericht werken (OGW) waarin we samen kijken naar de resultaten en ontwikkeling van de totale groep leerlingen. We volgen hierbij vier vaste stappen:

- **Data verzamelen:** we verzamelen systematisch informatie over de voortgang van onze leerlingen.
- **Duiden:** we bekijken wat deze gegevens betekenen en welke factoren invloed kunnen hebben gehad op de resultaten.
- **Doelen stellen:** we formuleren hoge, maar haalbare ambities om ons onderwijs verder te verbeteren.
- **Doen:** we passen ons onderwijs aan om deze doelen ook echt te realiseren.

Uitgangspunten opbrengstgericht werken:

Van groot naar klein

We starten met standaard onderwijsplannen per leerjaar en doelgroep. Pas als dat nodig is, maken we het plan specifiek voor individuele leerlingen.

Van convergent naar divergent

We geven eerst klassikale instructie aan de hele groep (convergent). Pas als leerlingen extra hulp of uitdaging nodig hebben, organiseren we instructie in kleinere groepen of individueel (divergent).

Van instructie naar respons

We meten op vaste momenten of een leerling zich volgens verwachting ontwikkelt. Als dat zo is, zijn extra registraties niet nodig.

Van eind naar begin

We bedenken eerst wat leerlingen aan het eind van hun schoolloopbaan moeten kunnen en weten. Daarna maken we een leerlijnen en een didactische aanpak dat daar naartoe werkt.

Van overeenkomst naar groep

We groeperen leerlingen op basis van overeenkomsten in leerroute, leeftijd of thema's, zodat ze gericht kunnen samenwerken en leren.

Dashboard schoolfoto/clusterfoto

Visio heeft geïnvesteerd in het bouwen van een eigen Data Warehouse, waarin alle data vanuit ParnasSys, EduMaps en Somtoday samenkomen. Met zelf in PowerBI ontwikkelde dashboards "VSO", "EduMaps", "Aob" en "Vivis" brengen we de onderwijsresultaten in beeld.

Momenteel maken we op onze scholen inzichtelijk:

- Ontwikkelingsniveau: OVM observaties
- Didactisch functioneringsniveau: Cito toetsen, referentieniveaus, examenuitslagen
- Leerstandaard: behaalde lesdoelen uit de VIVIS-leerlijn
- Uitstroombestemming: algemene leerroute en verwachte uitstroombestemming.

Per leerroute en onderwijsleeftijd hebben we verwachtingen van het huidige en toekomstige niveau van de leerling. We brengen in beeld of de leerlingen zich volgens verwachting ontwikkelen.

Twee keer per jaar ontvangen we geanonimiseerde gegevens van Bartiméus, zodat we ook voor heel cluster 1 het leerrendement kunnen analyseren in het Vivis-dashboard.

In het dashboard van de aob vinden we onder andere terug:

- Schoolniveau
- Aob-arrangement
- Uitstroomgegevens

4.2. Leerresultaten

Bestendiging algemene leerroute VSO-dagbesteding/arbeid

In het dashboard "EduMaps" volgen we de algemene leerroute van onze leerlingen over meerdere schooljaren. Deze leerroute is gekoppeld aan een verwachte uitstroombestemming en wordt jaarlijks besproken met ouders en vastgesteld door de Commissie Leerlingenzorg.

De ambitie van Visio en Bartiméus is dat minstens 75% van de leerlingen dezelfde algemene leerroute volgt als twee jaar eerder in het ontwikkelingsperspectief (OPP) is vastgesteld.

Voorheen vergeleken we de leerroute jaarlijks, maar nu kiezen we bewust voor een langere termijn. Dat geeft een beter beeld van de stabiliteit en bestendiging van de gekozen route.

Bestendiging algemene leerroute OPP voor alle leerlingen VSO, die minstens 2 jaar op school zitten

Algemene leerroute	Meetpunt in april	Visio landelijk	Vivis landelijk	A'dam	Breda	Grave	Haren	R'dam
Hoger dan 2 jaar geleden	2024	7%	-	15%	0%	0%	12%	17%
	2025	1%	2%	0%	0%	0%	5%	12%
Gelijk aan 2 jaar geleden	2024	91%	-	85%	100%	92%	88%	73%
	2025	96%	94%	100%	96%	100%	95%	88%
Lager dan 2 jaar geleden	2024	2%	-	0%	0%	8%	0%	0%
	2025	3%	4%	0%	4%	0%	0%	0%

De landelijke norm van 75% is met een uitslag van 96% ruimschoots behaald. Alle andere scholen behalen ook afzonderlijk de landelijke norm van 75%.

Didactisch functioneringsniveau Cito VSO-arbeid/vmbo/havo

We volgen de ontwikkeling van onze leerlingen via het Cito Volgsysteem VO. Dit helpt ons om het onderwijs af te stemmen op het niveau van de leerling, de klas én de school. In leerjaar 1 nemen we de eerste toets af, in leerjaar 2 de tweede. De toetsen richten zich op Nederlands en Engels (leesvaardigheid en woordenschat) en rekenen/wiskunde.

Op dit moment zijn alleen Cito-toetsen beschikbaar voor het niveau vmbo-kader en havo.

Leerlingen die werken op vmbo-basis of vmbo-theoretisch niveau maken daardoor toetsen die niet altijd goed aansluiten bij hun werkelijke niveau. In combinatie met het geringe aantal leerlingen per toetsniveau maakt dit een schoolbrede analyse lastig.

We gebruiken de uitslagen daarom vooral om het individuele didactische functioneringsniveau van leerlingen in kaart te brengen en het lesaanbod daarop aan te passen.

Ontwikkelingsniveau OVM VSO-dagbesteding/arbeid

Voor leerlingen in het VSO-mb (doelgroep 1-4) is het invullen van Cito-toetsen niet mogelijk of betrouwbaar. Voor deze doelgroep vult de leerkracht het ontwikkelingsvolgmodel (OVM) jaarlijks in de OVM-monitor van EduMaps in. Dit observatie instrument meet de ontwikkelingsleeftijd voor de leergebieden die vallen onder de domeinen basale ontwikkeling, spelen en leren, wereldverkenning, spraak en taal, zintuigen, motoriek, lezen en rekenen.

Met de ontwikkelingsleeftijd ten opzichte van de kalenderleeftijd berekenen we in welke doelgroep de leerling valt. Voor leerroute 1 is het OVM-MH, dat in ontwikkelingsstapjes van 3 maanden meet. Voor de overige leerroutes is het gewone OVM, dat ontwikkelingsstappen van 6 maanden weergeeft. In het dashboard 'EduMaps' is per leerling en per OVM-lijn te zien of de ontwikkeling volgens verwachting verloopt. Er is veel kennis van het OVM nodig om de resultaten te interpreteren. Hoe ernstiger de visuele of motorische beperking, hoe minder lijnen een betrouwbaar beeld geven. Ook speelt in het VSO de kalenderleeftijd een rol; sommige OVM-lijnen meten tot een ontwikkelingsleeftijd van 7 jaar, waar VSO-mb leerlingen voor een specifiek gebied bovenuit kunnen komen. We analyseren de uitkomsten altijd voor heel cluster 1 (Bartiméus en Visio samen), per school, per groep en per leerling.

Analyses OVM:

Binnen de OVM-domeinen "Spelen en Leren", "Spraak en Taal" en "Wereldverkenning" geven de verschillende observatielijnen een disharmonisch profiel van de leerlingpopulatie. Bij spelontwikkeling en ruimtelijke oriëntatie zien we een verband tussen de visuele beperking en daarmee andere ontwikkeling op deze gebieden, waardoor het OVM waarschijnlijk niet passend is. Bij spraak en taal hebben nog geen duidelijk hypothese.

Interventies OVM:

Voor alle SO-mb leerlingen vullen de leerkrachten in 2025-2026 de EduMaps-monitor in voor de VIVIS-leerlijnen die passen bij de OVM-lijnen die laag uitvallen. De leerlijnen houden rekening met de visuele beperking. Zo kunnen we zien of er daadwerkelijk achterstand is op deze gebieden. De in te vullen leerlijnen zijn:

- "Sociaal en taal";
- "Oriëntatie & mobiliteit".

Verder kijken we in de EduMaps-monitor van het OVM naar de ontwikkelingsfases die onze leerlingen in grote getalen niet behalen. Zijn deze beschrijvingen erg visueel gericht? Oftewel, behalen de leerlingen de ontwikkelingsfase niet of voldoen ze niet aan de criteria die het OVM voor goedziende kinderen heeft beschreven? Dit bekijken we voor de OVM-lijnen:

- OVM "Wereldverkenning – ruimtelijke oriëntatie";
- OVM "Sprak en Taal – communicatieve redzaamheid/taalgebruik";
- OVM-MH "Sprak en Taal – taalinhoud/communicatie".

Didactisch functioneringsniveau eindexamens VSO-vmbo/havo

Leerlingen die VSO-vmbo/havo volgen doen aan het eind van hun opleiding regulier examen of staatsexamen. Lees meer over de procedure rond eindexamens in hoofdstuk 2.6 schoolafsluiting. Onze ambitie is dat de leerlingen van vmbo en havo bij de kernvakken op of boven het gemiddelde landelijk niveau presteren. Het ingewikkelde met een hele kleine doelgroep is dat het gemiddelde vaak gebaseerd is op de uitslag van één of twee leerlingen.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen Nederlands

Nederlands	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Landelijk
Vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	7,0	2	7,5	2	-
2023	-	0	-	0	-	-	-
2022	-	0	9,1	1	-	-	6,8
2021	-	0	-	0	6,0	1	*
Vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	6,8	1	-	-	-
2023	7,4	2	7,6	1	6,0	1	6,4
2022	6,8	1	-	0	-	-	...
2021	-	0	6,9	3	-	-	6,2
Vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	6,8	3	6,5	4	-
2023	7,0	2	7,1	3	6,5	2	6,4
2022	7,1	3	7,3	5	7,0	6	6,3
2021	5,9	1	7,2	2	6,1	2	6,2
Havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	6,6	3	6,8	6	-
2023	7,4	6	-	0	7,5	2	6,4
2022	6,8	1	-	0	5,0	3	6,1
2021	-	0	6,3	1	7,8	4	6,1

*) Geen landelijk gemiddelde voorhanden. Reguliere leerlingen bb/kb maken digitale centrale examens.
De meeste cluster-1-leerlingen maken een centraal schriftelijk eindexamen.

De cijfers voor eindexamens Nederlands lagen in 2023 bij alle VSO-afdelingen van Visio boven het landelijke gemiddelde met uitzondering van vmbo-kb in Rotterdam. Daar heeft 1 leerling een 6 gehaald in plaats van de 6,4 van het landelijke gemiddelde.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen Engels

Engels	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Landelijk
Vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	6,7	3	8,0	3	-
2023	-	0	-	0	-	-	-
2022	-	0	7,8	1	-	-	7,2
2021	-	0	-	0	6,6	1	-
Vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	5,7	1	-	-	-
2023	7,0	2	8,3	1	7,0	1	6,8
2022	6,8	1	6,1	2	-	-	6,8
2021	-	0	-	0	-	-	7,2
Vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	7,5	5	5,7	3	-
2023	5,8	2	8,5	3	6,6	3	7,0
2022	7,9	2	7,6	3	6,6	7	6,7
2021	6,5	2	6,6	5	5,6	3	6,7
Havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	6,8	6	6,9	8	-
2023	6,0	2	5,8	1	5,6	3	6,9
2022	7,3	5	7,7	2	9,4	1	7,4
2021	-	0	8,1	1	6,8	5	7,1

Voor het examen Engels haalt vmbo-bb ruim het landelijke gemiddelde in 2023. Bij vmbo-tl lukt dat in Grave ook, maar in Amsterdam en Rotterdam niet. Op de havo-afdelingen blijft het gemiddelde cijfer onder het landelijke gemiddelde. Wel zijn de cijfers voldoende. Afgelopen jaar is extra ingezet op hulp bij planning, huiswerk en intensieve instructie bij het vak Engels op de school in Rotterdam.

Gemiddelde cijfers voor centraal schriftelijk examen wiskunde

Wiskunde	Amsterdam		Grave		Rotterdam		Landelijk
Vmbo-bb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	-	0	5,2	2	-
2023	-	0	-	0	-	-	-
2022	-	0	5,5	1	-	-	6,0
2021	-	0	5,4	2	5,0	2	6,7
Vmbo-kb	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	2,5	1	-	-	-
2023	6,2	1	-	0	7,0	1	6,1
2022	-	0	4,9	1	-	-	5,5
2021	-	0	4,7	2	-	-	5,8
Vmbo-tl	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	3,5	3	4,7	4	-
2023	7,2	1	-	0	5,5	2	6,4
2022	-	0	5,5	3	6,6	3	6,1
2021	2,9	3	4,7	3	6,0	2	6,2
Havo	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score	Aantal leerlingen	Score
2024	-	-	-	-	5,5	2	-
2023	5,1	1	4,2	1	5,5	2	6,4
2022	-	0	-	0	6,8	1	6,5
2021	-	0	5,6	1	8,1	3	6,6

In het vmbo-kb hebben de leerlingen het landelijke gemiddelde voor wiskunde gehaald. In het vmbo-tl is dat voor Amsterdam het geval, maar de twee leerlingen in Rotterdam scoren gemiddeld lager. Bij de havo afdelingen zijn de uitslagen van 4 leerlingen onder het landelijke gemiddelde.

In Grave is daarom afgelopen schooljaar een rekencoördinator aangesteld en is er samenwerking met andere scholen gezocht rond dit schoolvak. Leerlingen hebben in Rotterdam en Grave extra begeleiding gekregen bij planning en huiswerk. In Rotterdam is de instructie geïntensiveerd en in Amsterdam is de lestijd van wiskunde verhoogd.

Leerstandaard leerlijnen VSO-dagbesteding/arbeid

De VIVIS-leerlijnen vormen de basis van het curriculum op alle cluster 1-scholen. Via EduMaps krijgen leerkrachten per schoolvak inzicht in de relevante lesdoelen voor hun leerlingen. Aan het eind van het schooljaar vinken zij de behaalde doelen af, waarna het dashboard direct toont of een leerling zich op het verwachte niveau binnen zijn leerroute bevindt.

We verwachten dat leerkrachten de leerlijnen voor hun lesaanbod inzetten bij alle schoolvakken, maar om de werkdruk te beperken zijn alleen een aantal leerlijnen verplicht om jaarlijks te evalueren. Leerkrachten mogen natuurlijk altijd meer invullen. De werkgroepen OGW-mb en OGW-SO bepalen gezamenlijk welke lijnen verplicht zijn, op basis van analyses van OVM-gegevens, Cito-resultaten, lesobservaties en steekproeven.

In 2023-2024 hebben de leerkrachten de volgende leerlijnen voor hun leerlingen geëvalueerd:

- Nederlands (alle beschikbare lijnen) en Kritische succesfactoren (KSF)

Leerstandaard in 2023-2024 LR1 VSO-emb

Schoolvak	Leerlingen (aantal)	Niveau boven verwachting	Niveau volgens verwachting	Niveau onder verwachting
NL-technisch lezen	6	0%	0%	100%
Kritische succesfactoren (KSF)	16	0%	0%	100%

Leerstandaard in 2023-2024 LR2-4 VSO-mb

Schoolvak	Leerlingen (aantal)	Niveau boven verwachting	Niveau volgens verwachting	Niveau onder verwachting
NL-braille lezen	9	0%	22%	78%
NL-technisch lezen	38	0%	39%	61%
Kritische succesfactoren (KSF)	66	0%	30%	70%

Dit betrof een pilot, omdat zowel de leerlijnen als het dashboard nieuw was.

Afgesproken leerlijnen om voor alle leerlingen in het VSO-mb eind schooljaar 2024-2025 te evalueren:

- Rekenen (alle lijnen), Nederlands (alle lijnen), KSF, voorbereiding op werk, sociaal & taal, M&M democratie.

De nadruk ligt op basisvaardigheden, omdat deze doelgroep geen Cito-toetsen afneemt. De evaluaties worden ingevuld tot het eind van het schooljaar. We hebben dan een nulmeting.

4.3. Sociale en maatschappelijke competenties

Naast cognitieve prestaties hechten we veel waarde aan de ontwikkeling van sociale en maatschappelijke competenties. Dit onderdeel van ons onderwijs bereidt leerlingen voor op hun rol als volwaardig lid van de samenleving.

Sociale opbrengsten VSO-dagbesteding/arbeid

De sociaal-emotionele opbrengsten volgen we al jaren met behulp van specifieke observatielijnen uit het ontwikkelingsvolgmodel (OVM) in EduMaps. We doen dit voor zowel het 50 als het VSO-mb, zodat we de doorgaande lijn in het oog houden.

Sociale opbrengsten LR1 VSO-emb 2024-2025

OVM-MH-lijn	Niveau boven verwachting	Niveau volgens verwachting	Niveau onder verwachting
MH Emotionelen ontwikkeling	0%	50%	50%
MH Relatie met volwassenen	0%	44%	56%
MH Zelfbeleving, zelfbesef, competentie	0%	44%	56%
MH Zelfstandigheid, zelfredzaamheid	0%	35%	65%

Ingevuld voor 18 leerlingen

Voor leerroute 1 geldt dat dit de laagste leerroute is binnen ons aanbod. Het is daarom logisch dat een deel van de leerlingen onder het verwachte niveau scoort; er is immers geen lagere leerroute waarop afgestroomd kan worden. Uit onze landelijke analyses blijkt dat voor deze groep geen aanvullende interventies nodig zijn op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. De motorische beperking van een aanzienlijk deel van onze leerlingen verklaart waarom veel ontwikkelingsfases niet behaald kunnen worden.

Sociale opbrengsten LR2-4 VSO-mb 2024-2025

OVM-MH-lijn	Niveau boven verwachting	Niveau volgens verwachting	Niveau onder verwachting
Emotionele welbevinding, emotionele ontwikkeling	30%	48%	22%
Omgang met afspraken, regels en materialen	53%	42%	5%
Relatie met kinderen	36%	34%	30%
Relatie met volwassenen	33%	47%	20%
Zelfbeleving, zelfbesef, competentie	37%	43%	20%
Zelfredzaamheid	43%	30%	26%
Zelfstandigheid, autonomie	27%	43%	30%

Ingevuld voor 77 leerlingen

Opvallend is dat de lijn 'relaties met kinderen' en 'zelfstandigheid' lager wordt ingevuld dan andere OVM-lijnen binnen de domeinen van basale ontwikkeling. Voor de VSO-mb-groep gaan we dit nader onderzoeken. Een eerste analyse laat zien dat de zelfstandigheid geremd wordt door de motorische beperking. De relaties met kinderen kunnen we nog niet verklaren. Zoals toegelicht in hoofdstuk 4.2, evalueren we in schooljaar 2025-2026 voor alle VSO-mb-leerlingen de leerlijn 'sociaal-emotioneel' uit VIVIS. Ook bekijken we of de omschrijvingen van ontwikkelingsfases binnen het OVM haalbaar zijn voor leerlingen met een visuele beperking.

Maatschappelijke opbrengsten VSO-dagbesteding/arbeid

De maatschappelijke opbrengsten meten we met behulp van twee VIVIS-leerlijnen:

- "Mens & Maatschappij – democratie"
- "Kritische succesfactoren (KSF)"

We vergelijken het niveau op deze leerlijnen met de algemene leerroute van de leerling, om zo zicht te krijgen op maatschappelijke participatie.

Maatschappelijke opbrengsten LR1 VSO-emb 2023-2024

VIVIS-leerlijn	Niveau boven verwachting	Niveau volgens verwachting	Niveau onder verwachting
KSF kritische succesfactoren	0%	0%	100%

Ingevuld voor 22 leerlingen

Maatschappelijke opbrengsten LR2-4 VSO-mb 2023-2024

VIVIS-leerlijn	Niveau boven verwachting	Niveau volgens verwachting	Niveau onder verwachting
KSF kritische succesfactoren	1%	27%	72%

Ingevuld voor 79 leerlingen

In schooljaar 2023-2024 was de leerlijn 'democratie' nog in ontwikkeling, omdat deze werd herschreven op basis van de nieuwe kerndoelen. We beschikken daarom alleen over de opbrengsten van de leerlijn 'kritische succesfactoren' (KSF).

De resultaten op KSF zijn laag. Dit vraagt om een zorgvuldige interpretatie.

Ten eerste is het KSF-volgmodel ontwikkeld voor zowel aob-leerlingen als leerlingen op cluster 1-scholen. De kritische succesfactoren beschrijven wat nodig is om te kunnen participeren in de maatschappij. Leerlingen die hierop laag scoren, hebben vaak juist daarom voortgezet speciaal onderwijs nodig. Het is dus onze opdracht om hen hierin te versterken – maar tegelijkertijd is het logisch dat deze leerlijn lager scoort dan meer traditionele schoolvakken.

Daarnaast hebben we het KSF-volgmodel gekoppeld aan leerroutes en onderwijsleeftijden.

Dit model moeten we nog in de praktijk beproeven. Mogelijk zijn de doelen nog niet optimaal verdeeld over de leerjaren en niveaus.

Dat neemt niet weg dat we het als onze opdracht zien om alle leerlingen vaardig te maken in de kritische succesfactoren. In het komend schooljaar gaan we met de lesdoelen in EduMaps gericht werken aan het aanbod op dit gebied.

Sociale opbrengsten en kritische succesfactoren VSO-pro/vmbo/havo

Sinds schooljaar 2022-2023 volgen we in Somtoday niet alleen de cijfers voor de cognitieve vakken, maar ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. Denk aan vaardigheden als samenwerking, zelfstandigheid, zelfredzaamheid en welbevinden.

We maken hiervoor gebruik van het meetinstrument Kracht in Controle (KIC), dat ons helpt deze ontwikkeling nauwkeurig in beeld te brengen. In de LOB-lessen en het vak Podium-Plus meten we daarnaast de voortgang op basis van zogeheten Kritische Succesfactoren (KSF), met extra aandacht voor visuele zelfredzaamheid.

Leerlingen leggen hun sociaal-maatschappelijke groei vast in een persoonlijk portfolio. Hierin verzamelen ze bewijsstukken van hun competenties. Dit portfolio vormt een verplicht onderdeel van het eindexamen.

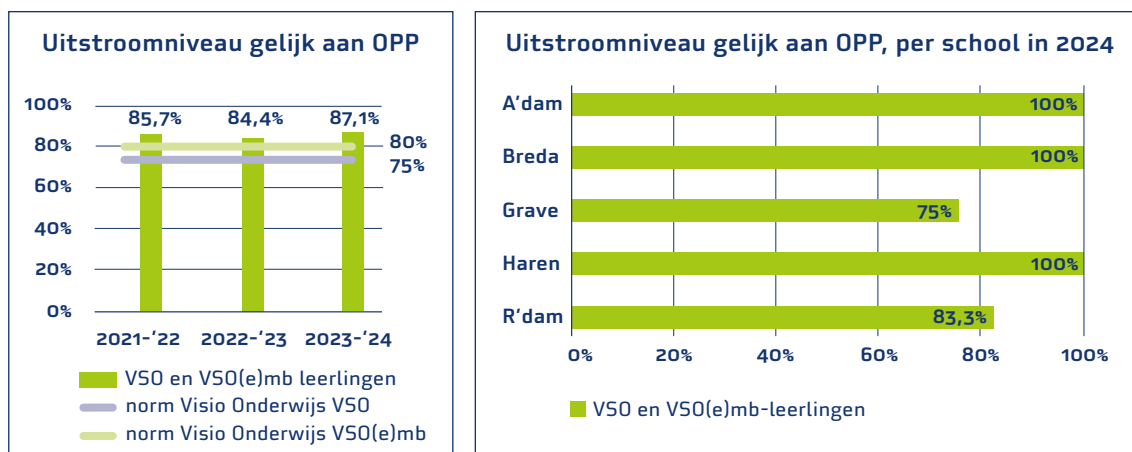

4.4. Uitstroomresultaten

Bestendiging uitstroomniveau

Via onze nazorgprocedure controleren we jaarlijks of de daadwerkelijke uitstroombestemming van leerlingen overeenkomt met wat is vastgelegd in hun laatste ontwikkelingsperspectiefplan (OPP).

Percentage leerlingen met uitstroomniveau gelijk aan OPP VSO

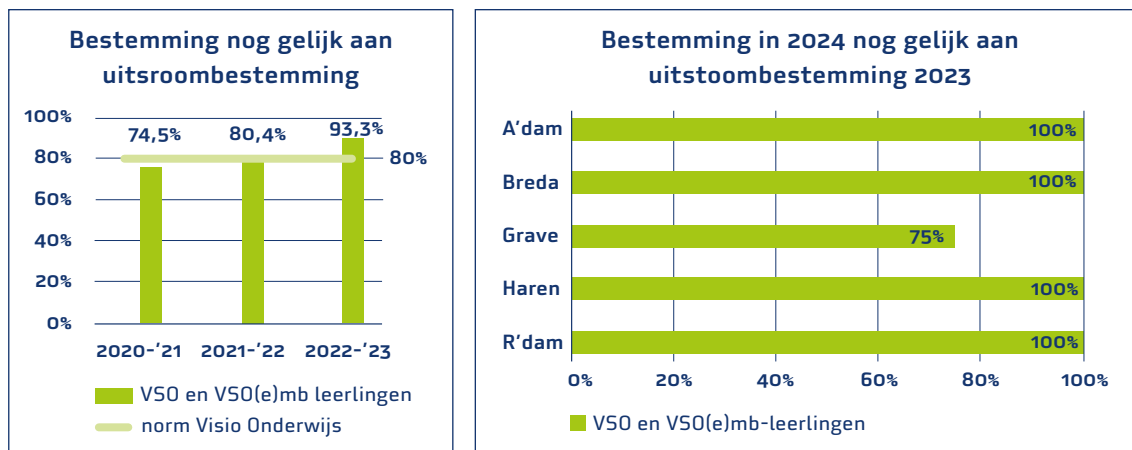
Uit de grafieken blijkt dat leerlingen in het VSO en VSO-(e)mb veelal uitstromen op het niveau dat in hun OPP is opgenomen. In schooljaar 2023-2024 stroomde 87,1% van de leerlingen uit volgens verwachting (27 van de 31 leerlingen). Dit ligt boven onze norm: 80% voor VSO-(e)mb en 75% voor regulier VSO.

Zoals te zien is in de grafiek, hebben kleine afwijkingen bij beperkte leerlingaantallen direct impact op de percentages per locatie. In Grave weken 3 leerlingen af van het verwachte uitstroomniveau, in Rotterdam ging het om 1 leerling.

Bestendiging uitstroombestemming

Daarnaast monitoren we jaarlijks of leerlingen twee jaar na uitstroom nog steeds op hun oorspronkelijke uitstroombestemming zitten.

Percentage leerlingen dat na 2 jaar op dezelfde plek zit als bij uitstroom VSO

De grafieken tonen aan dat de meeste leerlingen ook twee jaar na uitstroom nog op hun oorspronkelijke plek zitten. Sommige leerlingen stappen tussentijds over naar een andere opleiding, werk- of dagbestedingsplek. Van de 30 leerlingen die in 2022-2023 zijn uitgestroomd, zitten er 28 twee jaar later nog op dezelfde bestemming.

Slagingspercentages VSO-vervolgonderwijs

De onderstaande tabel toont het aantal leerlingen dat in 2024 een volledig diploma heeft behaald:

	Jaar	Amsterdam		Grave		Rotterdam	
		Geslaagd	Gezakt	Geslaagd	Gezakt	Geslaagd	Gezakt
Vmbo-bb	2023	-	-	-	-	-	-
	2024	1	-	2	-	2	-
Vmbo-kb	2023	1	-	-	-	-	1
	2024	-	-	2	-	-	-
Vmbo-tl	2023	2	-	3	-	3	-
	2024	3	-	3	-	-	-
Havo	2023	2	-	-	-	2	-
	2024	1	-	1	-	-	-

Het ambitieniveau van ons basisarrangement is vastgesteld om te zorgen dat leerlingen binnen 4 jaar hun vmbo-diploma en binnen 5 jaar hun havo-diploma behalen, met een slagingspercentage van ten minste 90%. Dit is bij Amsterdam, Grave en Rotterdam in 2024 behaald.

Wij streven naar een naadloze doorstroom voor onze leerlingen:

- Van vmbo-bb/kb naar mbo-onderwijs op niveau 2 of 3
- Van vmbo-tl naar mbo-onderwijs op niveau 3 of 4
- Van havo naar het hbo

Dit wordt gecontroleerd tijdens de uitvraag naar bestendiging. Daarnaast begeleiden de mentor, decaan en aob'er de leerling naar de meest passende uitstroombestemming. Wanneer een leerling op de vervolgopleiding zit, organiseren wij twee keer per jaar een voortgangsbespreking met onze school en de coördinator aob. We volgen de leerling op deze manier gedurende twee jaar. Er vinden ook consultaties plaats met de school en medewerkers passend onderwijs van het ROC."

Kwaliteitszorg

5 Kwaliteitszorg

5.1. Visie, ambities en doelen

Missie

De missie van Koninklijke Visio is: "Meedoen mogelijk maken, wendbaar op weg naar 2030". Visio ondersteunt met haar specialistische expertise mensen met een visuele beperking bij het leven van een zo zelfstandig mogelijk bestaan, samen met de mensen om hen heen.

Visie

Om de uitdagingen in de zorg het hoofd te bieden, richt Koninklijke Visio zich als organisatie op het voorkomen, vervangen en verschuiven van zorg. Met "stepped care" zetten we zelfhulp en lichte zorg in waar het kan, zwaardere zorg als het moet.

- Kennis en expertise is laagdrempelig beschikbaar en goed vindbaar;
- Hybride zorg en onderwijs gaan we verder uitbreiden;
- Digitale transformatie in zorg en onderwijs doorvoeren;
- Andere organisaties leren om te gaan met mensen met een visuele beperking;
- Inzetten op een toegankelijke en inclusieve samenleving.

Strategiepijlers

	Betekenisvol voor cliënten en leerlingen. Met de cliënt/leerling kijken we naar alle levensgebieden en de ondersteuning die daarbij nodig is. We zoeken naar de juiste balans en samenhang om meedoen mogelijk te maken.
	Verschil maken in de samenleving. Wij dagen andere partijen uit om te werken aan een inclusieve en toegankelijke samenleving en ondersteunen daarbij vanuit onze expertise.
	Kennis en expertise als innovatieversneller. We ontwikkelen, verzamelen, verrijken en verspreiden continu kennis en expertise. Zo blijven we innoveren en maken we kennis voor iedereen beschikbaar en toegankelijk.
	Werken vanuit onze waarden. We verbinden, ontwikkelen en ondernemen. Dit waardenkompas staat verder toegelicht in het hoofdstuk over schoolklimaat.
	Impact vanuit vitale netwerken. We zoeken actief de samenwerking met andere organisaties om cliënten en leerlingen integraal en op een duurzame manier te ondersteunen.

Visie van Visio Onderwijs

Visio Onderwijs wil “meedoen mogelijk maken” voor alle leerlingen met een visuele en verstandelijke of andere bijkomende beperking.

- **Passend perspectief:** we stimuleren de leerling in zijn ontwikkeling tot zo zelfstandig, zelfredzaam en autonoom mogelijk functioneren, gericht op (bij de leerling passende) volwaardige participatie in de maatschappij.
- **Best mogelijke onderwijs en begeleiding:** we stimuleren de ontwikkeling van de leerling op de gebieden subjectificatie, kwalificatie en socialisatie. We gebruiken een moderne pedagogische en didactische benadering, die wendbaar is en gebaseerd op een sterk geloof in het ontwikkelingspotentieel van alle leerlingen.
- **Elk kind heeft recht op onderwijs:** we begeleiden en onderwijzen leerlingen met een visuele beperking ongeacht hun IQ. Het is aan de scholen en aob om samen een passend aanbod te geven.
- **Zo inclusief mogelijk:** we bevorderen het leren en ontwikkelen midden in de maatschappij. Dit doen we met ambulante onderwijskundige begeleiding op andere scholen: op basisscholen, scholen voor voortgezet onderwijs, mbo, hbo, universiteiten en ook op andere scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs. Zo kunnen de leerlingen thuisnabij naar school midden in de maatschappij. We plaatsen leerlingen alleen in het speciaal onderwijs wanneer dit de beste oplossing is voor het kind. Onze aangepaste gebouwen, lesmaterialen, groepsgrootte en begeleidingsstijl zijn ontworpen om leerlingen in een veilige omgeving vaardigheden aan te leren die zij gelijk in de maatschappij kunnen toepassen.

Plannen

Onze ambities en doelen staan in de volgende plannen vermeld en uitgewerkt:

- **Instellingsplan (2023-2027):** dit biedt de strategische richting voor de komende vier jaar, met focus op onderwijskundig, personeels-, kwaliteits- en innovatiebeleid. Dit plan is een wettelijk document dat door de Raad van Bestuur aan de Inspectie van het Onderwijs is aangeboden.
- **Schoolplannen (2023-2027):** deze zijn een onderdeel van het instellingsplan. Ze beschrijven voor dezelfde periode de hoofddoelen en ambities voor Visio onderwijs en per school en aob.
- **Jaarplannen (2025):** deze stellen concrete tussendoelen per schooljaar voor de school en aob op het gebied van leerling, medewerker, maatschappij en organisatie. Hierin staan duidelijk omschreven beoogde resultaten en verantwoordelijken.
- **Bestuursformatieplan (2025):** dit geeft de keuze voor het verdelen van het budget weer om bovenstaande plannen te kunnen realiseren.
- **Werkverdelingsplan (2025-2026):** hierin staat de verdeling van werkzaamheden onder het onderwijspersoneel, inclusief lesgevende taken, voorbereidingstijd, professionalisering en schooltaken. Dit plan is opgesteld in overleg met het team.
- **PIP (2025-2026):** per medewerker komen de afspraken vanuit werkverdelingsplan in een persoonlijk inzetplan op basis van de werktijdfactor van de medewerker.

Vertaald naar doelstellingen

	Leerling/cliënt: We zorgen ervoor dat onze diensten goed aansluiten bij wat onze leerlingen/cliënten nodig hebben. We gebruiken onze kennis en de nieuwste technologie om hen uitstekende dienstverlening te bieden. We werken samen met verschillende partners om deze dienstverlening mogelijk te maken.
	Medewerkers: Onze medewerkers zijn enthousiast en streven ernaar om altijd het beste te doen voor onze leerlingen/cliënten. Ze nemen het voortouw en zoeken naar nieuwe ideeën en betere oplossingen. We delen onze kennis en zijn ambassadeurs van Visio.
	Maatschappij: We delen onze kennis online met iedereen in Nederland en werken aan een samenleving waar iedereen, inclusief slechtziende en blinde mensen, actief kan deelnemen. Ook internationaal wisselen we kennis uit met organisaties met dezelfde doelgroep. We zorgen ervoor dat onze organisatie goed zichtbaar is en dragen bij aan duurzame maatschappelijke ontwikkelingen.
	Organisatie: We maken onze processen uniform en effectief, maar zorgen ook voor maatwerk waar dat nodig is. Onze ondersteunende processen zijn efficiënt en klantgericht. We zorgen ervoor dat we financieel duurzaam zijn om onze toekomst te verzekeren.

Ambities en doelen 2025

Bij de volgende doelstellingen hebben alle scholen en aob van Visio voor 2025 doelen gekozen in hun jaarplannen:

	Leerling - Doelstelling 1: Excellente dienstverlening - Doelstelling 2: Vergroten bereik en doelgroepen
	Medewerkers - Doelstelling 3: Realiseren verbindende cultuur - Doelstelling 4: Versterken vakkennis en expertise
	Maatschappij - Doelstelling 5: Opzetten netwerken met impact - Doelstelling 6: Vergroten zichtbaarheid en maatschappelijke impact
	Organisatie - Doelstelling 7: Inrichten van een slagvaardige organisatie - Doelstelling 8: Blijvend financieel gezond

We geven hieronder een paar voorbeelden van concrete doelen voor 2024 in het VSO:

1. Excellente dienstverlening

Grave VSO: "Iedere medewerker is op de hoogte van bestaande hulpmiddelen en innovaties cluster-1 en de toepassing ervan en zet deze in voor de doelgroep tijdens onderwijs en begeleiding."

2. Vergroten bereik en doelgroepen

Amsterdam VSO: We willen de leerlingen zo goed mogelijk voorbereiden op hun vervolgplek met diploma en de extra bagage die zij nodig hebben om "mee te kunnen doen". We richten ons onderwijs zodanig in dat de leerlingen kunnen ervaren en hun mogelijkheden ontdekken door middel van stage en stageweken, met behulp van onze partners zoals Center Parcs en Jinc. We trekken er zoveel mogelijk op uit buiten de wereld van Visio.

3. Realiseren verbindende kwaliteitscultuur

Rotterdam VSO: "We ontwikkelen een gedeelde visie op ('moeilijk') gedrag, gekoppeld aan onze schoolwaarden: respect, veiligheid en verantwoordelijkheid. Via teamscholing, lesbezoeken en de inzet van de ABCDE-methode en een gedragssignaleringssysteem bouwen we aan een voor-spelbare, positieve leeromgeving. We gebruiken een gestructureerd klassenmanagement als preventieve aanpak."

4. Opzetten netwerken met impact

Breda VSO: "Het onderwijs en de begeleiding vanuit het OZA-project (onderwijs-zorg-arrangementen) zijn verder doorontwikkeld. De screening van potentiële cluster 1-leerlingen, zoals toegepast in het OZA experiment, wordt ook ingezet bij andere kinderdagcentra."

5. Vergroten zichtbaarheid en maatschappelijke impact

Aob Zuid VSO: "De aob Zuid gaat met regelmaat stakeholders groepsgewijs uitnodigen dan wel bezoeken om voorlichting te geven over onze werkzaamheden en expertise te delen."

6. Blijvend financieel gezond

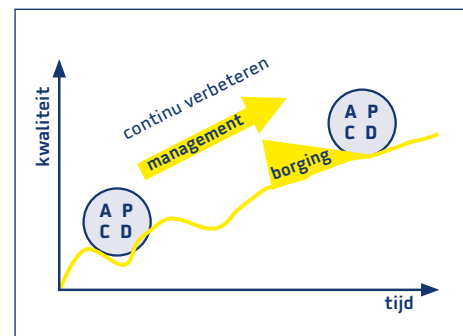
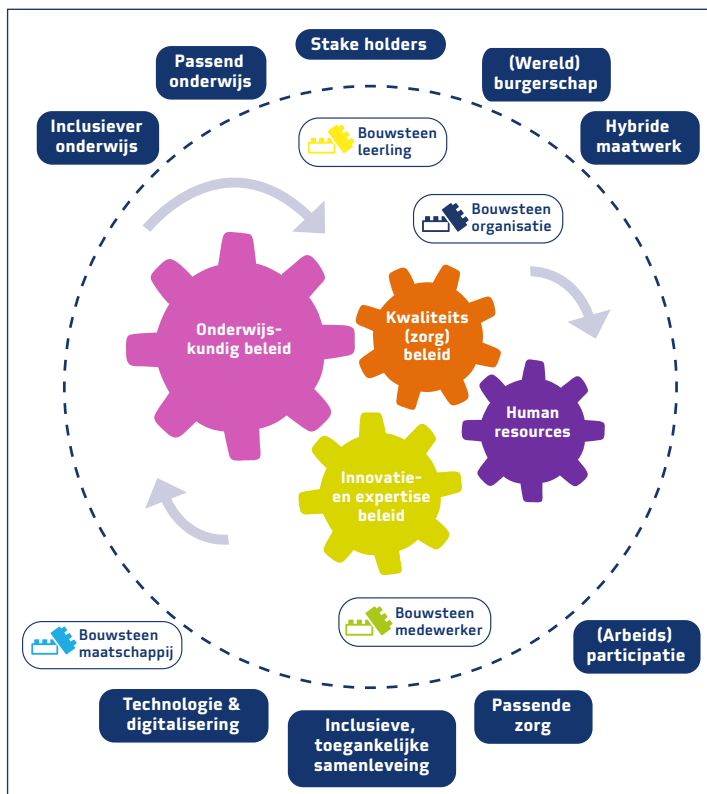
Aob Midden SO: "Het gouden randje waarbij iedere aob'er een aantal uren extra kreeg om in te zetten bij een leerling met een intensievere ondersteuningsvraag (zoals bij een mbo-stage) is afgelopen jaar ingezet en geëvalueerd. Op basis van de evaluatie continueren we dit jaar het gouden randje."

5.2. Kwaliteitscultuur

Kwaliteitszorg

Om goed onderwijs en goede begeleiding te bieden, is het belangrijk dat verschillende beleidsgebieden goed samenwerken. Dit zijn het onderwijskundig-, personeels-, kwaliteits- en innovatiebeleid. Ze moeten elkaar aanvullen en versterken. We stellen ons voor dat elk beleidsterrein als een radertje in een machine is, waarbij elk radertje helpt om samen ons doel te bereiken: goed onderwijs en goede begeleiding voor iedereen.

Kwaliteitsorganen

Binnen onderwijs zijn de volgende organen verantwoordelijk voor de kwaliteitscultuur:

- **OGW:** alle coördinatoren van cluster 1 komen meerdere keren per jaar bijeen in OGW-werkgroepen per doelgroep om samen advies op te stellen voor beleid rond opbrengstgericht werken op de scholen en in de aob. Ook maken en analyseren ze samen jaarlijks de onderwijsresultaten via schoolfoto's en clusterfoto's. Op landelijke kwaliteitsdagen OGW neemt het managementteam van heel cluster 1 besluiten rond opbrengstgericht werken. Gemaakte afspraken komen in het OGW borgboek.
- **MT:** de schoolleiders van alle Visio-scholen en aob vormen samen met de directeur het managementteam. Zij overleggen meerdere keren per maand en zetten de grote lijnen uit voor het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs.
- **CLZ:** de commissie leerlingenzorg is verantwoordelijk voor het monitoren, bewaken en controleren van de kwaliteit van het onderwijs en begeleiding, alsook de onderwijsresultaten. De CLZ gebruikt een handelingskalender om systematisch de onderwijsbehoeften en ondersteuningsmaatregelen voor leerlingen te evalueren en bij te sturen.
- **CVO/KJMD1:** de commissie van onderzoek beoordeelt of een kind in aanmerking komt voor speciaal onderwijs of begeleiding. De commissie stelt ontwikkelingsperspectieven vast, evalueert jaarlijks de voortgang, en adviseert over plaatsing. Het KJMD1 neemt deze rol op zich bij de eerste aanmelding van een cliënt bij Visio.
- **Werkgroep kwaliteit:** elke school en aob heeft een werkgroep kwaliteit, die cyclisch het beleid van de school opstelt, uitzet, evalueert en bijstelt volgens de PDCA-cyclus (plan-do-check-act).
- **DGW:** De werkgroep Datagedreven Werken coördineert alle verzoeken om informatie systematisch te verzamelen en gebruiken. Via een portfolio bepaalt de werkgroep welke onderwerpen prioriteit krijgen. Ze maakt daarbij gebruik van een datamodel dat inzicht geeft in welke gegevens nodig zijn en uit welke bronnen deze komen. Vervolgens schakelt de werkgroep een ontwikkelaar in om bijvoorbeeld een dashboard te bouwen, zodat de informatie praktisch toepasbaar is in de school.
- **PLG's:** met professionele leergemeenschappen verdiepen de medewerkers zich in kleine groepen in een voor hen relevant thema. Onderdeel van de systematiek is het benutten van de theoretische/wetenschappelijke inzichten hierbij. Uitkomsten worden bij bovenstaande organen ingebracht met een advies.

Randvoorwaarden

Omdat Visio Onderwijs onderdeel uitmaakt van de landelijke stichting Koninklijke Visio, is er veel ondersteuning centraal geregeld.

- **Visio Academie:** Via de Visio Academie krijgen onderwijsmedewerkers de kans om doelgroep specifieke kennis tot zich te nemen, die vaak niet in hun initiële opleidingen zoals de Pabo wordt aangeboden. De Visio Academie beschikt over een uitgebreid aanbod aan interne trainingen. Het corporate curriculum specificeert welke cursussen verplicht zijn voor medewerkers van Visio en welke cursussen zij facultatief kunnen volgen ter aanvulling op hun vaardigheden. Elke medewerker beheert een digitaal portfolio op het Leerplein, waarin behaalde certificaten worden opgeslagen.
- **Ondersteunende diensten:** de ondersteunende diensten bij Koninklijke Visio zorgen ervoor dat scholen en de ambulant onderwijskundige begeleiders (aob) zich volledig kunnen richten op het onderwijsproces en de kwaliteit van onderwijs. Voor overstijgende zaken zoals ICT, communicatie, administratie, kennis en expertise, juridisch advies, gebouwbeheer en facilitaire zaken, maken we gebruik van gespecialiseerde afdelingen binnen Koninklijke Visio.
- **Lesbezoeken en GA-cyclus:** de schoolleiders houden zowel in de eigen als op externe scholen lesbezoeken bij leerkrachten en aob'ers. Dit bevordert het reflectieve vermogen van de leerkrachten en aob'ers en helpt bij het opsporen van professionele ontwikkelingsbehoeften en verbeterpunten in het (implementeren van) beleid.
- **Flitsbezoeken:** de coördinatoren doen flitsbezoeken om zicht te krijgen op de kwaliteit van onderwijs en de leerkrachten te coachen in hun didactisch handelen.

5.3. Evaluatie, verantwoording en dialoog

Sociale veiligheid en tevredenheidsonderzoek

Jaarlijks brengt Visio Onderwijs de tevredenheid over de onderwijskwaliteit en de sociale veiligheid op haar scholen in beeld. Visio Onderwijs maakt daarvoor gebruik van het instrument Q-school 50+. Het instrument Q-school 50+ bevat vragenlijsten voor diverse doelgroepen in het onderwijs: leerlingen, ouders, medewerkers. Met behulp van de vragenlijsten wordt de kwaliteitsperceptie van deze doelgroepen in kaart gebracht. Resultaten van afgelopen jaar staan vermeld in hoofdstuk 3 veiligheid en schoolklimaat.

Interne audits

Jaarlijks vinden in alle onderdelen van Visio Onderwijs interne audits plaats. Hierbij wordt in beeld gebracht wat goed verloopt, waar verbeteringen mogelijk zijn en wat de eventuele kansen of risico's zijn. De schoolleider bespreekt de uitkomsten met het team en bepaalt de eventuele vervolgacties.

Interne audits worden uitgevoerd door opgeleide interne auditoren. Interne audits dragen bij aan een open leer- en werkomgeving en bevorderen het kwaliteitsdenken onder medewerkers.

CIIO

Een CIIO-audit is een onafhankelijke beoordeling van de kwaliteit van een organisatie. Hierbij wordt gekeken naar hoe goed Visio voldoet aan vastgestelde kwaliteitsnormen en richtlijnen. Alle domeinen van Koninklijke Visio zijn CIIO gecertificeerd tot 2027 en worden jaarlijks getoetst.

Inspectiebezoeken

Alle scholen van Visio hebben van de onderwijsinspectie een voldoende beoordeling voor de basiskwaliteit ontvangen. Tot medio 2023 mocht de inspectie ook de beoordeling "goed" afgeven. Deze is toegekend aan de SO en VSO afdelingen (inclusief mb) van de scholen van Breda, Grave, Haren en Rotterdam. Het predicaat "goed" is inmiddels wettelijk verdwenen, waardoor Amsterdam hier niet meer voor in aanmerking kan komen. Ook het predicaat "excellente school" wat tot 1 juli 2025 aan de SO en VSO afdelingen van de scholen van Breda, Haren en Rotterdam was toegekend, is wettelijk verdwenen.

Gemiddeld ontvangt de school en het bestuur om de vier jaar een volledige inspectie en tussentijds thema-bezoeken. De uitgebreide inspectierapporten staan op de [website van de onderwijsinspectie](#).

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR)

Visio Onderwijs heeft een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (gmr@visio.org) die bestaat uit vertegenwoordigers van het personeel en ouders van leerlingen. De GMR vertegenwoordigt alle vijf scholen en de ambulante onderwijskundige begeleiding en voert regelmatig overleg met de Raad van Bestuur van Visio over onderwerpen die de gehele organisatie aangaan.

Medezeggenschapsraad (MR)

Elke school binnen Visio Onderwijs heeft ook een eigen medezeggenschapsraad, samengesteld uit personeelsleden en ouders. Deze raad overlegt periodiek met de schoolleider over schoolgerelateerde thema's.

Themaraad aob

De themaraad aob is een adviesorgaan binnen Visio waarin aob'ers zitting hebben, die ook betrokken zijn bij de medezeggenschap (MR of GMR). Hoewel de themaraad geen formele beslissingsbevoegdheid heeft, speelt zij een waardevolle rol in de ontwikkeling van het aob-beleid. De leden denken mee over landelijke thema's, delen ervaringen uit de praktijk en brengen gevraagd en ongevraagd advies uit aan de schoolleiding en de GMR. De themaraad komt meerdere keren per jaar digitaal bijeen.

VSO Leerlingenraad

Bij Visio hebben leerlingen via de leerlingenraad inspraak in belangrijke schoolzaken. Elke schoollocatie heeft een eigen leerlingenraad, per afdeling of als centrale raad met vertegenwoordigers vanuit verschillende afdelingen. Door deelname te rouleren, geven we zoveel mogelijk leerlingen de kans om mee te doen. De leerlingenraad komt regelmatig bijeen met de schoolleider en mag zelf onderwerpen aandragen. De bijeenkomsten worden voorbereid in de klas en de uitkomsten worden daar ook teruggekoppeld. Zo leren leerlingen actief mee te denken, samen te werken, hun stem te laten horen én naar elkaar te luisteren.

Voorbeelden van inspraak die heeft geleid tot concrete aanpassingen op schoolniveau:

■ Leerlingenraad Amsterdam

De leerlingenraad werkt aan het opzetten van een kantine waar leerlingen tijdens de pauze iets kunnen eten of drinken. Ook mogen leerlingen meedenken over de invulling van de activiteiten in de laatste schoolweken en organiseren zij het schoolfeest.

■ Leerlingenraad Breda

In het kader van het jaarthema '**sport en vrije tijd**' is samen met de leerlingenraad invulling gegeven aan diverse activiteiten. De wens om meer te bewegen leidde tot het opzetten van '**de week van de beweging**'. Ter voorbereiding op het schoolkamp (aansluitend bij het jaarthema) werken leerlingen aan de inrichting van lokalen en het maken van attributen. Daarnaast wordt voor de renovatie van het schoolplein, in samenwerking met de universiteit van Wageningen en ouders, een plan opgesteld waarbij leerlingen actief betrokken zijn.

▪ **Leerlingenraad Grave**

In overleg met de leerlingenraad is beleid opgesteld rondom het gebruik van mobiele telefoons. Ook is de pauzeplek opnieuw ingericht op basis van een plan van de leerlingen.

Leerlingenparticipatie is zichtbaar in de organisatie van schoolactiviteiten, waaronder de herziening van de schooltijden.

Vanuit het uitgangspunt '**iedereen hoort erbij**' doen VSO-mb-leerlingen voortaan mee aan vrijwel alle gezamenlijke activiteiten, zoals het schoolfeest, gezamenlijke pauzes, de sportdag en de diploma-uitreiking.

▪ **Leerlingenraad Haren**

Leerlingen benoemden dat de drempel naar de patio te hoog was voor rolstoelgebruikers.

Deze is daarop aangepast.

Op verzoek van de leerlingenraad is onderzocht of kluisjes wenselijk zijn. Uit de evaluatie bleek dat de huidige opbergmethode beter werkt, waarna is besloten om geen kluisjes aan te schaffen.

▪ **Leerlingenraad Rotterdam**

De leerlingenraad mocht het dagprogramma van de werkweek vormgeven (spel, sport, avondeten) en organiseert jaarlijks het Kerstgala voor het VSO.

Voor het ontwikkelen van het telefoonbeleid werd een enquête onder leerlingen gehouden, gevolgd door testdagen. De raad dacht mee over de uiteindelijke afspraken.

Ook is de raad betrokken bij de herinrichting van het schoolplein. Dit resulteerde in een tafeltennistafel en een speeltoestel voor de mb-leerlingen.

Ouderbetrokkenheid

Een voorwaarde voor goed educatief partnerschap is onderling vertrouwen tussen ouders en leerkrachten. De gedachte achter educatief partnerschap is dat de school en de ouders een gemeenschappelijke inspanningsverplichting hebben. Zij streven beide hetzelfde doel na: de optimale ontwikkeling van het kind. Ouders worden door het schooljaar heen uitgenodigd voor OPP- en RapPortfolio-gesprekken. Daarnaast zijn ouders welkom bij diverse activiteiten, zoals informatiebijeenkomsten en feesten. Voor dagelijkse communicatie gebruiken school en ouders de Parro-app van ParnasSys.

Ouderlijk gezag

We spreken in deze schoolgids voor de leesbaarheid over ouders. Voor wettelijke zaken benaderen we altijd degene met het ouderlijk gezag. Dat kunnen één of twee biologische ouders zijn, maar ook pleegouders of een voogd. Als ouders na een scheiding beiden het ouderlijk gezag behouden, zorgt de school ervoor dat beide ouders gelijk worden behandeld en dezelfde informatie krijgen over hun kind. Dit houdt in dat beide ouders worden uitgenodigd voor ouderavonden en gesprekken over het rapport, en dat zij beiden de rapportfolio's ontvangen. Als na een scheiding slechts één ouder het ouderlijk gezag krijgt, moeten de ouders dit aan de school doorgeven. Alleen de ouder met het gezag ontvangt dan informatie van de school.

Beeldmateriaal

Ouders geven bij aanmelding al dan niet toestemming voor het gebruiken van beeldmateriaal van hun kind voor nieuwsbrieven, schoolgidsen, social media, onze website of deelname aan onderzoeken. Dit kunnen ouders altijd wijzigen met een schuifje in de parro-app of een mail naar school. Voor overig gebruik vragen we gericht toestemming voor de specifieke toepassing.

Belangrijke adressen

Contactpersonen voor ouders/verzorgers:

- **Cliëntservicebureau van Visio** (hét portaal voor aanmelding)
T 088 585 85 85; info@visio.org
- **Klachtenfunctionarissen** (Martine Vos en Anke de Veer)
T 088 585 8552; klacht@visio.org
- **Vertrouwenspersoon** (Caroline ten Cate)
T 06 54 65 05 05; ctencate@telfort.nl

Onderwijslocaties Visio:

- **Visio Onderwijs in Amsterdam**
Burgemeester Eliasstraat 76; 1063 EX Amsterdam
T 088 585 60 00; onderwijsamsterdam@visio.org
- **Visio Onderwijs in Breda**
Galderseweg 65; 4836 AC Breda
T 088 585 82 00; onderwijsbreda@visio.org
- **Visio Onderwijs in Grave**
Jan van Cuykdijk 1; 5361 HM Grave
T 088 585 82 50; onderwijsgrave@visio.org
- **Visio Onderwijs in Haren**
Rijksstraatweg 284; 9752 CL Haren
T 088 585 75 00; onderwijsbaren@visio.org
- **Visio Onderwijs in Rotterdam**
Heindijk 4; 3079 PM Rotterdam
T 088 585 83 30; onderwijsrotterdam@visio.org

Ambulante Onderwijskundige Begeleiding Visio:

- **Aob Noord-Nederland**
Rijksstraatweg 284; 9752 CL Haren
T 088 585 75 00; onderwijsbaren@visio.org
- **Aob Midden-Nederland**
Burgemeester Eliasstraat 76; 1063 EX Amsterdam
T 088 586 17 00; onderwijsamsterdam@visio.org
- **Aob Zuid-Nederland**
Heindijk 4; 3079 PM Rotterdam
T 088 585 82 99; aobrotterdam@visio.org

Verantwoording schoolgids

Deze schoolgids en de bijbehorende schoolkalenders zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur van Koninklijke Visio. De oudergeleding van de GMR heeft ingestemd met deze schoolgids. We kiezen voor een toegankelijke schoolgids boven een visueel aantrekkelijke editie. Deze PDF-versie is toegankelijk opgemaakt voor mensen met een visuele beperking. Dit betekent dat de opmaak geschikt is voor het gebruik van een brailleleesregel, spraakondersteuning of vergrotingssoftware. Afbeelden zijn enkel illustratief of hebben een duidelijke alternatieve tekst. Zo hopen we dat iedereen de inhoud van deze schoolgids op zijn eigen manier tot zich kan nemen.

Visio Onderwijs

Visio Onderwijs is er voor kinderen van 4 tot 20 jaar met een visuele beperking, al dan niet in combinatie met een andere beperking. Visio Onderwijs biedt speciaal onderwijs (SO), voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en ambulant onderwijskundige begeleiding (aob). Voor leerlingen met een (ernstige) verstandelijke beperking bieden we onderwijs in de afdelingen SO-mb en VSO-mb.

“Perspectief voor elk kind” is een belangrijk uitgangspunt van ons onderwijs. We willen als onderwijsorganisatie ieder kind, ongeacht de individuele beperkingen, een perspectief voor de toekomst bieden.

Ruim 80% van de kinderen met een visuele beperking gaat naar een gewone school met behulp van ambulante onderwijskundige begeleiding (aob) van Visio door heel Nederland. Daarnaast heeft Visio eigen scholen op vijf plaatsen: Amsterdam, Breda, Grave, Haren en Rotterdam.